

sint de apostole. De dat sint myt geschreuen in den hemelen en to gade den ordeler aller dinghe en der geyste der volkomē gerechtē en ihesum den myddeler des nyen testaments. en to der sprenginghe des bloedes de daer berer sprickt wan Abel. want dat bloet Abel sprickt wra- ke. euer dat bloet cristi sprickt gnade. I seyt dat gy niet versmaet den sprekēden: wāt off si niet vntfluwen de gene de en versmaen de dat sprak vp der erden. wye vpl meer wy off wy wedder sagen den de dat sprickt to vns vā de hemme len welckes stymme do hefft bewegē dye erde euer nu gelouet he seggēde. noch eins en ik sal bewegē niet alleyne de erde sonder ock den hem mel: so he euer noch epns sprickt. Verclaret he de auerdraginge der bewegelicker dinghe als der geschiet sijn: vp dat dat de blauē de dat sijn vnbewegelick. als dat is dat nye testamēte. Dar vmb off wy vntfangē dat vnbewegelike rike so hebben wy de gnade doz de wy solē dye nen to geuallē gade myt vruchtē en mit erfam heit. wāt vnsē got is eyn verterende vuyt

Dat dertende Capittel

Die lyeue der broderschap bliue in uw ende niet wylt vergetē der herberinge wāt doz dyt beuleē etlype den engelē de vntfangē wēt in eret herberge ghedēcket der geuangē. recht off gy myt geuangē sint en der arbedēder recht off gy ock wonet in de licha Eyn erfame behyllinge in allē en eyn vnbulees ket bedde. wāt got wēt ordelē de vnkuyfcher en de eebreker. Dwe sedē solē sijn ane gyrticheit sonder gy solē to vrede sijn myt de tegewordi- gen. dat is myt de genē dat gy hebben. I wāt he selues. de here. I sprak ik late dy niet noch verlate dy. alsoe dat wy getruwelik mogē seg gen de here is eyn hulper. Ick werde niet vru chten wat dinghes my de mynsche doe. Gedēc ket uwer voertgeleeters. dat sint de apostole en de anderē discipuli cristi. De dat hebben ghe sprakē to uw dat wort gades seyt an den vnt ganck eret wādelinge nauolget de gelouuen. Ihus cristus gystere. dat is in der vergāgen tit. en huyde. dat is in der tegewordigen tit. I en he selues is in den werlde. dat is in der to komende tit. I niet wylt werden verleydet myt mānigerleye en vreden lere. wāt dat is dat be ste to bestedigē dat herte mit der gnade niet in de ere de dat niet nutte wēt den de wāderen in en wāt wy hebben ein altaer. dat is dat cruce cristi. I van de welckē si niet hebben gewalt toe eten de dat dypenen de tabernackel. dat is den alden testamēte. I wāt welcket dypet bloet wēt in gedragē in de hyllige stede doz de byschop vmb de sundē der lijff solē werde verbrāt vitwē dich de tentē. Dar vm ok ihūs dat he hyllich makede sin volck doz sin bloet hefft he geleiden

butē der poeten. Dar vmb solē wy vitgaen toe eme en dragē sin verwette. wāt de ioede ver weten cristo dat he niet verwaerde de ee. I wāt wy hebben hijt geyne bliuēde stat euer wi solē soeken die tokomēde. Dar vmb doz en offeren wy dat offer des loues to allen tiden gade. dat is de vrucht der lippē de dat belydē sinē name. Euer niet wyllet vergetē die waeldadichait en der gemeynsaminge wāt myt sulck offer wert got verdypenet. weseit gehoosam uwen ouerste ende weseit en vnderdanich wāt si wakēt vast als rekenschap geuēde voer uwen sielen dat si dat doen myt vroude en niet suchtende want dat geremet uw nyet. Byddet voer vns want wy voertshen vns dat wy hebben guede confē die in allen wael wylende wādelen. euer meer bydde ick uw dat gy dat doet dat ick uw snel- liken wedder geuē werde wāt got des vrede de dat hefft vntgeuoert van dem dode den groē herde der schape vnsen hēt ihesum xpm in de bloede des ewigen testamētes de bereydet uw in alre godheit vp dat gy doen sinen wyl- he doe in uw dat dat geuallē vor eme doz ihm cristū dem dat sij glorie in ewicheit. Amē. wāt brodere ick bydde uw dat gy auerdraget dat wort des troestes. wāt ik hadde uw gescreuē myt gar weymich schriffen. bekēnet Thymo- theum uwen broder den ick to uw gesant heb be mit den ick uw wyl syen so he köpt snellike groetet alle uwe ouersten en alle hylligen. Dv groetet dye brodere van ytalyen. De gnade sij myt uw allen amen. Eyn eynde hefft de epi stel to den hebreerē en heuet an de vorrede ihe rommi auer da t boeck der werckinge der apo

Die psalmista sprickt si werde stolen wandelen vā dogede in dogede. Na de eppstolen pauli des apostols verlagēs vit greekelcher sprake in dat latinsche vitghela cht. en in eyn boeck geschreuen gy lyeuēstē do mimon en rogatiāne gy noediget my dat ik de werckinge der apostole in latijn vitlogge ende schriue dat selue boeck dat ane nyemant twiue le is gemaket en geschreuen doz. Lucā den ewā gelistē gebatē van antyochien de dat was em meister der kunst der artsedyen. en dar na dye nede paulo dem apostel is geworden eyn iun- ger cristi. Dat drucket de halsaderen als men dat dycke vplegget eyne sware torde. want de lere der midighen achuen dat de dinghe de wy schriuen werdich sijn der straffinge off rewer pinge euer vmb eres hares off achterklappes wylten en sal myn vitspreke niet swyge. so ver ne Cristus my hulper.

Dye vorrede hefft eyn eynde. ende heuet an dat boeck der werckinge der Apostolen

Dat ieste Capittel

[Marginal notes in a smaller script, likely a commentary or gloss on the main text.]

Der werckinge der apostolen

Theophyle ick hebbe to dem
 hrsten in mynē ewāgelio Ire
 de gehad vā allē de ihūs wēck
 an to doen en to leēe bys an dē
 dach sijne hēmeluāt an dem
 he geboet den apostelē dye hy
 vyerwēlde dor den hylligē geyst dat si voort
 dat ewāgelium predeken den .leii dem he sikk sel
 ues gaff leuēdich na sinre passien in mannigen
 offeningē. verschinēde en .xl. dage en spreke de
 van dē rike gades en myt en etende geboet hy
 en: dat si niet scheyden vā iherusalē: euer dat si
 verleyde der geloffte des vaders seggēde. Dye
 gy hebben gehort dor mynē munt. wāt Iohan
 nes dopet in dem water: euer gy werdē dopen
 in demē hylligē geist: niet na velē desen dagen
 Dar vmb de dar wēē to samē komē de vrage
 de en seggēde. Here werstu in deser tit weder
 geuē dat rike ysrahel. He sprack to en uw ghe
 boet niet to weten de tit off de ogēblick de de
 vader hefft geset in sin gewalt. euer gy wer
 den vntfangē de cracht des hylligē geistes van
 bouē komēde in uw en gy werdē my getuyge
 in Iherusalē en in alle iudea en in samaria bys
 an dat en der erde. En do he dyt hadde ghe
 sacht si sagē dat he verhaue wart en de wolke
 nā en van eren ogē en do si en sagen gaende in
 den hēmel syet twey mā dat sint twey enge
 len in der gestalt tweyer mānen. Istondē by en
 in wyttē gewaende ende spreke gy galileesche
 man wat staet gy vpsyende in den hēmele de
 se ihesus de dat is vpgenomē vā uw in den hē
 mel: alsoe wert he komē als gy en nu syet gaen
 in den hēmel. Do kndē si wedder in iherusalē
 van dē berge de dar is geheite dē olyberch de
 dar is by iherusalē als verne als den ioedē betē
 mede to gaen an dē satorh vā eret stat dat is
 eyn nyle. En als si vpgestegē wēē to iherusa
 lem si gingē in eine kāmē dar si dat auēmale
 deden daer bleuē si Petrus en Iohānes Jaco
 bus en Andreas Phylippus en Thomas Bar
 tholomeus en Matheus Jacobus alphi sone
 en Symon zelotes en Judas Jacobs broder.
 dese wēē all vergadert eynsamēlike in dem
 ghebede myt den vrouwē en myt Marien der
 moder ihesu. en myt sinen broderen. In dē da
 ge stunde Petrus vp in dē myddel der brodere
 en sprack en de schaer der mynschen was myt
 eynander by twintich en hūdert. Gy māne bro
 dere dat mo et veruullet werdē de schrifft de die
 hylligē geyst voer sprack dor den mōt dauids
 van iuda de dat was eyn voer der de dat ven
 gen ihesū de dat wart myt ghetalt vnder vns
 en hefft verkregē dat loethe deses dyenstes. en
 dese besatte den acker van dē lone der boesheit
 en do he sikk selfs gehangē hadde he toborste
 myddē entwey en alle sin ingewoyde wēē vye

geuloren. En dat is kont gewordē alle dē dye
 dar wonden in iherusalē: alsoe dat de acker in
 ere tonge is geheiten Acheldemach. dat is eint
 acker des blodē: wāt dat is geschreuen in dē
 boke der psalmen. Ee myt woninghe woerd
 woest en de sij niet de dar wone in er: ende eint
 ander sal vntfangen sin byschdom. Daer vmb
 dat mote vit desen namē. de dar sint gesament
 myt vns in eyn yegelicke tit in dē de hēre ihūs
 in ginck en vutginck vnder vns anvande vā dē
 dōpe iohannis bys an den dach in dē he is vp
 genomen van vns. eyn vit desen werde eyn ge
 tuych sinre vpsandinge myt vns: en si stalten
 twey māne Ioseph de dar is geheite barsabas
 de dar is togenompt gerecht. en Mathiā ende
 si beden en spreke. O here de du bekēnest de hē
 ten aller bewyse vns eynen vit desen tweyn dē
 du vyerwēldest to nemē an de stat des dyen
 stes en des apostolates. dat vut iudas is ver
 worpen dat he ginck an sin stat ende sy geuen
 en dye lore en dat lote vyl vp Mathiā. ende hy
 wart getalt myt den .xi. apostelen.

Dat tweyde Capittel

Ende als de daghe des hogeūdes van
 pinxten dat is de vyffūch daghe na
 paesschen. Iymb weren de iungerē we
 ren all by eynander an der seluen stat. ende ein
 geluyd geschach snellick van demē hēmel als
 eynes starcken tokomēde geystes en veruulle
 de alle dat huys dar si weren sittende en en er
 schenen gedeplde tongen als dat vuyt ende sat
 vū eynen yegeliken van en. en si wordē alle ver
 uullet mit dem hylligē geyste en vengen an to
 spreken myt māngerhande tongen als en de
 hylligē geyste gaff vut to spreken. En dat we
 ren in iherusalem wonende ioeden geistlike mā
 ne vit aller naden de dar wēē vnder den hē
 mel. en als dese begunden to spreken do samen
 de sikk eyne gemeynheit en wonderde sikk wāt
 eyn yegelick hoerde si spreken in sinre tongen
 ende si vntschrickede sikk alle en wonderde sikk
 seggende to eynandē. seyt de daer spreken
 synt sy niet all galileer. Ende in welcher wyse
 hebben wy gehoert ein yegelick vnse iunghen
 in der wy sint gebaren. De parthy en medi en
 elamyten. ende dye daer wonent in Mesopota
 mia in iudeen in Capadoden to ponthum ende
 Asiam toe friglam ende to Pamphylia toe
 Egypten. ende in demē lande van Iybiē dat
 dar is by cyrenen ende de vrommeden Romet
 ende de ioeden ende die profelii. dat sint de be
 kndē van der heydenshop to der ioedeschop
 .Ide vā crethē en vā arabyen. wy hoerdē si spre
 ken in vnser tonge de grote wūder wercke ga
 des. euer sy verschreckede sikk all ende wunde r

Dat mē Capittel

Der werckinge der apostolen

siluet euer dat ick hebbe dat gheue ick dy sta
 vpp in den namen Ihesu Christi van nazareth
 ende wandele hie nam en by der rechter hant
 ende hoef en vpp ende toe hant sine beyne ende
 sine versen worden gestercket he spranck vp
 en stunt ende wandelde : ende inginck myt en
 in den tempel gaende ende springhende louen
 de got ende alle volck sach en gaende ende got
 louende euer si bekanden en dat he de was die
 dar sat to den almyssen to der porten des tem
 pels ghehyten speciosa ende si worden veruul =
 let myt verschrecken ende affinnicheit in dem
 dat dan was geschypet. Ende do dat volck hel
 den Petrum ende Johannem alle volck lepen
 to en an dem portick de dar is ghehyten Salo
 monis ende do petrus sach he sprack toe deme
 volcke. Gy ysrahelsche manne wat wundert
 gy uw in desem off wat syet gy vns an: recht
 off wy desen hebben gemaket gaende als van
 vnsert crafft off myldicheit. Got Abrahams got
 Isaac got Jacobs got vnsert vedere dye hefft
 glorificiert sinen sone Ihesum den gy hebben ge
 leuert en hebben sinte verloenet voer deme an
 gesichte pylati do he en ordelde loes toe laten
 euer gy hebben verloenet des hylligē ende des
 gerechten ende heyschet uw to geuen eynē mā
 slachtigen man. ende versloget den meister des
 leuens den welken got hefft verwecket vā dē
 dode des wy getuych sijn ende in dem gelouue
 syns namen desen den gy syet en bekēnet hefft
 sinen namen: ghestercket ende de gelouue die
 dar is dor en de gaff desem de gantse ghesont
 heyt in dem anghesichte uwer aller. Ende nu
 brodere ick weyte dat gy dat deden dor vnwe
 tenheit als ock uwe vorsten. Euer got de dar
 verkundigede dor den munt aller propheten
 toshelden sinen ghesalueden de hefft dat alsoe
 wuillet. Dar vmb wercket penitentie en wer
 det beknet dat uwe sunden werden verdylliget
 vpp dat wanner de tijt der verquickynge dat
 is des leesten ordels so de vyterwelde verquic
 ket werden. Ikomet van dem anghesichte des he
 ren ende sendet Ihesum christum de uw is ge
 predekēt den de hemmele vntfanghen mothe
 bys in de tijt der werder settinge aller dat is
 des leesten ordels. De welke he gheredet doet
 den munt sinte hylligen propheten de dar sint
 van der werlt. Moyses de sprack want de he
 re uwe got de wert noch verwecken eynē pro
 pheten van uwen broderen den werdet gy ho
 ren als my selues na allen dinghen de he wert
 spreken to uw ende eine yegelicke siele de daer
 niet horet desen propheten: de wert verwoest
 van erem volcke. ende alle de propheten vā sa
 muel ende van dar na en de dat hebben gespra
 ken die voerkundigen dese dage: ende gy synt
 sone der propheten ende des testamentes. dat

got hefft geordenet to vnsen vederen seggen
 de to abraham. Alle de volck der erden werden
 ghebenedyt in dinem saede. Got de hefft ver
 wecket uw to deme iersten sinen sone ende san
 de en to gebenedyen uw vpp dat sikk eyn yeghe
 lick bekere van sinte schalcheit

Dat verde Capittel

Ende do si spreken toe dem volcke do
 auerquemen sy de priestere ende moy
 sterchap des tempels ende de saduce
 er moygende sikk dat sy leiden dat volck ende
 verkundigeden de vperstandinge Ihesu van
 dem dode ende lachten de hende an sy ende sat
 ten sy in de gheuecknisse bys an den morgen
 want dat was vpp der stunt auent. Euer vrell
 de dar hadden gehoert ere wort de ghelofften
 ende de tael der manne waren by vyff dusent.
 Ende dat geschach an den mozge dat ere vor
 sten ende de alden ende de schriben worden ges
 sament in Iherusalē. Ende Annas dye vorste
 der priestere ende Cayphas ende Johānes en
 alexander ende wye vyl erer waren van deme
 priesterlike geslechte. si stalten sy in de middel
 ende vragede sy in wat crafft off in wat name
 doet gy dese dinghe. Do wart Petrus veruul
 let myt dem hylligen geyste ende sprack to en
 gy vorsten des volckes en gy alden des huises
 ysrahel horet off wy huyde werden gheordelt
 in der waeldoninge des seken mynsche in dem
 he is gemaket gesunt. dyt sij uw alle kūt ende
 allen volcke ysrahel. dat in dem namē Ihu cri
 sti van nazareth den gy hebbet gecruciget: de
 welcke got verwecket van dem dode in desen
 namē stept dese ghesunt voer uw. Dyt is dye
 steyn de dar is verworpen van uw bouwlyude
 de welke daer ghemaket is in dat houet des
 winckels: ende dat heyl is in desen en in geyn
 anderen. Wan geyn ander name is gegeue de
 mynschen vnder dem hemmel in dem wy mo
 ten heylsam werden. Ende do sy sagen de bestē
 dicheit Petri ende Johannis. ende do sy ver
 uoeren dat sy mynschen weren ane konst ende
 growe lepen: sy wonderden sikk ende bekanden
 sy. want sy waren ghewesen myt Ihesu en sa
 gen den man staende by en de dar was gesunt
 gemaket sy en moechten niet dar wedder seg
 ghen: euer sy gheboden dat sy affginghen bu
 ten eren tael. ende spreken vnder eynander seg
 gende. Wat doen wy desen mynsche. wāt dyt
 teykē is nu apenbar dor sy alle den de dar wo
 nen in iherusalem dat is apenbaer. en wy mo
 gen dat niet geloenen. Euer dat dat vortbat
 niet werde gheapenbart vnder dem volcke so
 solen wy en vrouwen dat sy vortbat niet mer
 spreken myt eynem mynschen in desen namen

Ende si repē si ende beuolē en dāt si myt al niet spreken noch leredē in den name ihesu. Euer Petrus en iohannes antwoerden ende spreken to en. **O**rdelē gy off dat rech. **S**ij in dē anghesichte gades uw bylliker to hoē dan got wāt wy mogē niet laren dat wy niet van dem spreken de wy ghespen off gehoert hebben. ende sy drouweden en ende verleten si. si vundē niet sake in welker wijs si si pinigē van des volckes wegē. wāt alle volck dat clarificierde dat teyken dat dat was geschyen in desen mynschen want de man in dem dat teyke der gesuntheit was geschyet was mer wan. xl. iaer alt. en do si weren gelaten si quemen to den eren en verkundigeden en wye mannich dinck de vorsten der priestere ende de schriben hadden gesacht to en. do si dat horden sy houen vp alle ghelick de stemme to gade ende spreke. **O** here dye du hefft gemaket den hemmel ende de erde en dat mer. ende alle dinck de dar inne sūt. in den du hefft gesprake myt dem hylligē geyste dor dē munt vnser vaders dauides dms Kindes. war vmb gaimmeden de hopen. ende war vmb gedachten de volcke. **D**at sūt de ioede. **L**ydel dim ge. Die koninge der erden bystonden. ende de vorstē samenden sikk in eyn wedder den heren. ende wedder sine gesalueden. **W**ant werlickē Herodes ende poncius pylatus de samende sikk in deser stat myt den heyden. ende myt dē volcke van ysrahel wedder ihesum din h. lligē kint den du hefft gesaluet to doen de dinck de din hant ende din raet hebben geordenert to gheschyen. **E**nde nu here schouwe in ere drouwin ge ende gyff dinen knechten to segghen dime wort myt allen betruwen in deme dattu vyl streckest din hant to gesuntheiden teyken en wonder werck to geschyen dor den namē dms hylligen soenis ihesu. **E**nde do sy hadden gebedet de stat wart beweget in der si weren gesament. ende sy woerden alle veruullet myt deme bylligen geyste ende spreken dat wort gades myt allen betruwen. **E**uer der vylheit der gelouighen was eyn herte ende eyn siele. noch erer gepner sachte dat yemich der dinge sin were de he besete. want alle dinck were en ghemeyne. ende de apostelen gheuen eyn getuychnisse der vperstandinghe vnser heren ihesu cristi myt groeter craft. **E**nde grote gnade was in en allen. ende erer gepne was gebrekelick vnder en want wye vyl dat weren de besittere der ackere off der huysere de verkofftent ende broechte de werd der dinge de sy verkofften ende lachten si voer dye voete der apostolen. want dat wart eynem peghelicken gedeylet na deme eynem pegelicken noet was. **E**uer Joseph de dar is to ghenomet barnabas van den apostolen. dat so vyl gesacht is als eyn sone des troestes

eyn leuyt des geslechtes van cypren. dese had de eynen acker den he verkoffte ende broechte dat gelt ende leyde dat voer de voete der apostolen

Dat vyffte Capittel.

O Ver eyn man myt namē Ananyas mit saphyra sine huysfrouwen de verkoffte eynen acker ende bedroch. **E**in deyl van dem werde des ackers myt weten sijne huysfrouwen he broechte eyn deyl ende lachte dat toe den votten der apostolen. **E**n Petrus de sprack to Ananyam. Ananya war vmb heft sathanas bekoet din herte dattu lugest dē hylligen geyst ende dat heymelick aff drages vā dem werde des ackers. **B**luet dan niet dy bliuende en dat dar wart verkofft was dat nyet in dinre geweld. war vmb heffstu ghesat dyt dinck in din herte. **D**u hefft niet gelogē dem mynschen euer gade. **E**nde do Ananyas hoerde dese wort he vyl neder ende gaff vp dē grist ende dat wart eyn grote vruchte auer alle dye dat horden dese dinge ende stunden vp de iungeren ende deden en enwech ende droghen en vit ende begrouen en. **E**nde dat gheschach als by drie vren tides ende sin wyff gynck in ende wylste niet dat dat was gedaen. ende Petrus sprack to er wyff segghe my hebber gy den acker vmb so vyl verkofft. **E**nde si sprack ia vmalsoe vyl. **E**uer Petrus sprack to er. war was dat nutte uw to bekaren den geyst des heren. **S**ye de voete der de dar hebben begrauen dime man. **S**int wedder vmb van sinen graue. **I**to der doeren ende soelen dy ouck enwech draghen. **T**oe hant vle sy nedder voer sine voete en gaff den geyst vp ende de iungelinge gingen in en vunde si doet en drogē si v it ende begrouē si by eren man. **E**nde eyn groete vruchte wart in allet kerken. **D**at is in der versameninge der dedo ghelouueden in cristo. **L**ende in alle den dye dar hoerden dese dinghe ende vyl teyken ende wundere worden gedaen dor de hende der apostelen vnder dem volcke ende si weren alle mit eynander in der voerleuen salomons want gepner der anderen dorste sikk voeghē to en. euer dat volck groetmakede si. **E**nde dye vyl heyt der manne ende der wiuē dye daer gheloufften in den heren dye worden sere wmet also dat si de seken vylachten an de strate en lachte si in bedde en in bedeken dat wan petrus quam dat doch sin scheme beschyen eren pegelicken ende worden verlediger van eyn sekedommen. **O**k die mānge de to der neystē stede toe Iherusalem lepen ende broechten de seken ende dye daer weren ghemoet van den vnyenen gheysten dye worden alle ghesunt.

Handwritten marginal notes in a smaller script, likely a continuation of the text or commentary.

Ende de vorst der priestere stont vp en alle de myt em waren. de dat is eyn ketterie der saduceer ende sy worden veruullet mit nyde en lachten de hende an de apostele ende saten si in die apēbaer bewaeringe. Euer de engel des heren trat vp de doere des kerkers in der nacht ende voerde sy vit ende sprack. Gaet ende staet spreket in dem tempel to de volcke alle de woerde des leuens. do sy dat hoerden sy gingen vroe in den tempel ende leiden. Do quam dye vorstere der priestere en de by em waren: en repen to samē den raet: ende alle de alden der kindere vā ysrahel ende sanden to de kerker dat de apostelen worden vor en gebracht. En do de dyener waren komē ende hadden vpgedaen de kerker ende nyemāt vunden sy kijden wedder en verkundigeden seggēde. Verwaer wy vunde den kerker besloten myt alle vlijte en de hoeder stonden to den doeren: ende als wy den kerker vpsperden: wy vunden nyemant darinne. ende do de meesterschop op des tempels ende de vorsten der priestere hadden gehort dese woert sy twyuelde vā en wat dinghes dat geschyen were. euer eynet quam de verkundighe en seggen de. Spet de man dye gy hebt gelacht in den kerker de staent in den tempel ende lerent dat volck. Do ginck de meesterschop des tempels myt den dyeneren en voerden sy myt sick anegowalt. want sy vruchten dat volck dat si niet worden gesteynget. Ende do sy sy hadde mit sie genomē si stalten sy in een raet. ende dye vorstere der priestere de vrageden si segghende. gebedende gheboden wi uw dat gy niet leet in desen name. dat is in dem name ihesu vā nazareth. lende spet gy hebt veruullet iherusalē myt uwer lere ende gy wylt voeren auer vns dat bloet des mynschē. Ende Petrus ende de apostel antworde en spreken. Men moet got meer gehorsam sijn wan deme mynschen. wāt got vnsē vader de hefft verwecket Ihesum den gy hebt verlagen hanghende an dat holc. got de verhoget desen vorsten ende den behalder myt sinre rechten hant to gheuen de penitencie ysrahel ende de vergewingē der sūde. en wy sijn ghetuych deser woert. ende de hyllighe geyste den welken got gaff all den de em gehorsam sijn. ende doe si hadden ghehoert dese dinck. si worden rebyttert van toene ende gedachten si to do den. Euer eyn phariseer stont vp in deme rade myt namen gamaliel. eyn gheleerder der eerwerdich allem volcke. he gebode de luyde. dat sint de apostele. lein cleyne wyle vit to gaen ende sprack to en. gy ysrahelsche manne. vernemet uw auer dese mynschen wat dinghes gy doen sint. want voer desen dagen was theodas spreken sikk wat to sijn. dat is eynen groeten propheten. dem welcke daer

545
volborde eyn tael by verhundert mannen desse wart verslaghen en alle de eme ghelofften dye worden verstreuwet ende worde ghemaket to niet. Na desen stont vp iudas de galileer in de dagen der bekenninghe. dat is in den daghen als eyn yegelick vit ioedschē lande gingen to eren steden dat sy sick dar bekanden vnderstate der romer. lende affkijde dat volck na sick ende he verdarff ende alle de eme gehengeden de worden verstreuwet. ende dar vmb segghe ick uw nu: wyket aff vā desen mānen en latet sy wāt off dese raet off dat werck is vyt dem mynschē yd wert verwoest. off he euer is vyt gade gy en moget en niet verwoesten dat ghy vylliche niet werden vunde dat gy willet got wederstride. ende sy volgeden eme ende repē to samē de apostolen ende gepfelden sy en lachten en dat si niet meer spreken in den namē Ihesu ende leten sy. Ende de apostel ginghen vrouwende van den angefichte des rades: wāt si worden werdich gehalten to lyden in demē namē ihesu: euer sy hoerden niet vp dagelikes in den tempel ende by den huysen lerende ende verkundigende Ihesum cristum

Das sesste Capittel

Der in dem daghe do de tael der iungen wossche wart eyn vermeringe der greken wedder de hebreer: daer vmb dat ere wedewē worde versmaet in eren dage licken dyenste. bynne iherusalē weren tweyer leye ioeden de eyne vit ioedschē lande gebaē de andere vit grekē. ende dese worde versmaet all tijt vā den anderen. Ende de twelff apostole repen to samē de vylheit der iungeren ende spreke dat is niet recht touerlatē dat wort gades: ende dyenē den dysschē. Dar vmb brodere mercket vit uw seuen man guede getuychnisse ende vol des hylligē geistes en der wijsheyt die wyllen wy setten auer dyt werck. wy werden euer stede wijs sijn in dem gebede ende dem dyenste des wordes ende dat wort geuelde voer alle der māicheyt. ende si viterwelden stephanum eynē man vul des ghelouue ende des hylligē geistes. ende Phylippum en Procorum en Nycanorē en Thimonē en Permenā en Nicolau den vromde vā anthiochiē de stalten si vor dat angefichte der apostele en bedede lachte sy en vp de hēde en dat wort des heren wossche en de tael der iungeren wart grofflike gemāichuoldiget in iherusalē ouck vylschare der priestere de gehorsamede de gelouē. Euer Stephanus vol der gnade en der sterckheit dede grote reykē ende wundere in de volke euer etlike stunden vp van der synagogen die dar is geheire der liberianer en der cyrenceer en

der alexandriener ende der de dat wren van al-
liden ende van ahen dye disputierden myt ste-
phano: ende sy en moechten niet wedderstaen.
der wijsheit ende deme geyste dye dat sprack.
Dar vmb do si worden gestraeffet vā em myt
aller betruwe. ende do si niet moechten wedder
staen der waerheyt do vnderfcheykede si mā-
ne de dar sachten dat si behoert hadde en spre-
kende wort der blasphemien wedder moysen
ende got en se bewege de si dat volck ende die
alden en die schriben en si lepen to samen ende
griepen en en to voerde en in den raet en staltē
valsche getuyge de dat spreken. dese mynsche
hoeret niet vp to reden de wort wedder dese
hyllige stat en wedder die ee. want wy hoerde
en seggen. dat ihesus vā nazareth wert to bre-
ken dese stat en wert verwādelen de zeden dye
vns moyses heeft gegheuen. Ende alle de daer
saten in dem rade. de sagen en aen. si sagen syn
antlaet als dat antlaet des enghels. euer dye
vorst der priestere sprack to stephanum. off de
se dinck ock also weren.

Dat seuende Capittel.

He sprack gy māne b roedere en redere
horet. Got der glorien dye verschene
Abraham vnsen vader do he was in
Mesopotamia. eer wen he woende in Carram
ende sprack to eme. Gae vyt vā dinen lāde en
vā dinre gheboort ende kome in dat lāt dat ick
dy wysen werde. Do ginck he vyt vā dem lan-
de der caldeer en woende in cazram. en dar na
do sin vader was doet. he satte en in dyt lāt in
dem gy nu woenen en gaff eme gepnen erffge-
tael in eme noch gepn schrijt des voetes. euer
he gelouede em si to geuen to eynre besittinghe
ende siue saede na eme do he noch gepnen sone
hadde. Got sprack euet to eme. din saet wert
eyn woener in eynē vromden lande. ende dye
wert si vnderwerpen de dyenst ende si boeslike
handelen. eccc. iaer en dat volck dem si dyenē
werden sal ick ordelen sprickt de here got. en-
de daer nae solen si vytgaen ende dyenē my in
deser stat ende he gaff en dat testament der be-
sindinge ende alsoe ghebaer he Isaac ende be-
sneyt en an deme achten daghe. en Isaac Ja-
cob ende Jacob de besneit de twelff patriarchē
Ende de patriarchen hateden Joseph ende ver-
kofften en in egypten ende got was myt eme
ende verlostē en van allen sinen bedwessniss en
ende gaff eme gracie ende wijsheit in dem aen-
gesichte Pharaonis des koninges der egyptier
ende he satte en to eynem ouersten ouer egypten
ende auer all sin huys. Ende de hūger quā
in alle egypten ende chanaan ende eyn groete

tribnacie: ende vnsē redere vunden gepne spysē
Do euer Jacob hadde gehoert dat daer koen
was in egypten he sande to de iersten vnsē redere
en to dem anderē male Joseph wart bekāt
vā sinen brodere en pharaom wart geapēbaer
sin geslechte. Euer ioseph de sande en vep sine
vader en all sin geslecht in. lxx. sielen en iacob
de stech aff in egyptē. en he starff daer en vnsē
redere. Dye twelff patriarchen. en si worden
auerbracht in sicheim en wordē gelacht in dat
graft dat Abraham vnsē vader galt myt deme
werde des siluers van den sonen Emor des sce-
ne Sychem. Do euer nekede de tit der geloff-
nisse de got heeft ghelouet Abrahē. dat volck
woessche en wart gemānichuoldiget in egypten
bys dat eyn ander koninck vp stunt in egypten
de niet bekānde ioseph. dese koninck ver-
druckede dracheliken vnsē geslechte ende pini-
gede vnsē redere dat si enwech sachten ee kin-
dere dat si niet worden leuedich gemaket. In
der seluen tijt wart moyses gebaren. ende was
gade hesttalich de wart getagen drie maende
in dem huysē sines vaders. ende do he wart en-
wech gelacht op dat water. de dochter Pharaonis
nam en ende toech en vp er to eynē soe-
ne en moyses wart geleret in alre wijsheit der
egiptier en was geweldich in woerden ende in
sinen werken. Do euer he nu vertich iaer alt
was do steych em vp in sin herte dat he heym
soechte sin broedere de kinder vā ysrahel. ende
do he sach eynē. he breet. Ierliden dat vnrecht
vā eynē egyptier. he wrack en en dede wrake
en de dar lede dat vnrecht en versloech de egyptier
en he meynde dat sin broeder verstonden
dat en got heeft gegeue dat heyl dor syn hāt.
sonder si en vernamē des niet. Euer an den an-
deren dage voerscheyn he en do si knechde vnder
eynander en versoende sy in vrede seggende.
O gy manne gy sijt brodere. wātums schadet
uwer eyn den anderē. ende de dar dede vnrecht
den anderen verwarp en seggende. Wy heffē
dy gesat to eynen voesten ende to eynē oedeler
auer vns. Wyltu ock my verstaen als du gy-
steren verslogest den egyptier. Ende moyses de
vloet in desen worden ende wart vromde in dem
lande madian daer ghebaer he twey sone. En
do vertich iaer weren vulender de engel des he-
ren verschene eme in der woeste des berges sy-
na in der vlāmen des vuyres des bussches. en
moyses sach dat gesicht do verwūderde he sik
der gesicht. ende do he sich ghenekede dat he
sy merckede. Do sprack de stymme des herē to
eme. Ick bin got dinre redere. Got abraham.
got ysaac en got iacob. en moyses verschrack
en dorste niet merckē. En de here sprack to em
vntbende dat gheschoe dinre voete. want dye
stat an der du steyst dye is eyn hyllighe erde.

Seende hebbe ick gespen dat bedwanck mins volkes: dat daer is in egipten ende hebbe ghehoert er suchten ende byn hie aff komen sy to verlossen. ende nu byn ick komen ende wyl di senden in egipten. Desen moysen den sy verlossen ende seggende. wie hefft dy gesat eyne vosteren ende eyne ordeler ouer vns? Desen verloeser ende eyne voersten hefft got gesant mit der hant des engels die em was verschenen in dem busche. Dese leyde sy vut doende grote teken ende wonder in dem lande van egipten ende in der wostemien en in dem roden meer. xl. iaer. Dese is moyses dye daer sprack to den sonen ysrahel. got dye wert uw verwecken eyne propheten van uwen broderen: den werdet gi hoeren als my selue. dese is die dat was in der kerken in der eynsamheit myt deme engel: dye dat sprack to em an dem berge sinay. en myt vnsen wederen de dat hefft entfangē die worde des leuens vus to geuen. dem niet wolden gehoersam sijn vnsē wederē. euer sy verdreuen ende were affgekyert myt eren herten in egipten sprekende to Aaron. make vns gaede de vns voorgaen: want dese moyses dye vns heft vutgeuoert van deme lande egipti. wy weten niet wat eme is gescheyen. en sy mackeden eyn kalff in den dagen ende offerden offer dem aff gade: en worden veruouwet in de werke errehande. sinder god de bekperde sy en gaff sy to denen der ritterschop des hemels als dat is geschreuen in dem boeke der propheten. gy huys ysrahel: hebbet gy my dan geoffert offer en of feringe in der wostemie. xl. iaer lauck. En ghy entfenget den tabernakel moloch en remphan. *dye morgensterne uwes gaedes. Idye bylde dye gy macke dat ghy sy antedent. en ick fall uw auersette auer babilon. Dye tabernakel der getuchnis was myt vnsen wederen in der wostemie. als god hefft geordineert sprekende to moysen dat hy dat mackde na der soemen als hy dat hadde gespen. den welken tabernackell vnsē wederē nemen ende voerde dat myt ihesu. *Josue die dat was eyn leider na moysen des volcks van ysrahel. in dye besittinge der heyde. dye got vut deryff voer dem antlate vnsē wederē bys to den dagen dauids dye dat vant genade voer gade. ende bat dat hy vunde eyne tabernackel gade Jacob. sinder Salomon die buwede em eyn huys. euer dye hogeste die wende niet in den dingen die gemacht were myt den handen als hy sprickt doerch den propheten. Die hemel is myn stoel ende die erde is ein schemel mynre voete. want wat huys werden gy my buwen sprickt die here. off welck is die stad mynre rasten. Hefft niet myne hant dese dinge alle gemacht. Gy mit harde nacken en vntsnede van herten en van oren. gy wedde

stundet to allen tnden dem hilghen geiste als uwe wederē ende gy. welke van den propheten hebben niet veruolget uwe wederē. ende verlossen dye die dat verkundigen vā der tokumpst des gerechten des gy nu sint gewosen verrede te ende doctlegers dye gy entfenget die ee in der ordineringe der engele ende bewaerden sy niet. ende do sy hoerden dese dinge si verbitreden van toene in eren herten. ende gramde myt den tanden tegē em. Do euer Stephanus was voll des hilghen geistes hy sach vp in den hemel ende sach die glorie gades. ende ihu stan toe der rechterhat gaedes. ende hy sprak. syet ik sye den hemel apen en den soen des mynsche staen to der rechterhant der macht gades. en sy repen myt groter stemmen ende vnthylden syne oren en mackde eyn geruchte toe samen wedder en. en worpen en vut der stad en steyngeden en. en die getuge lachten syne cleidē to den voeten eyne iungelinges: die dat hete Saulus. en steyngeden stephanum anwopede ende sprekende. Here ihesu entfange mynen geyst. en do hy hadde getwoget die knye: do schree hy myt groter stemme seggende. Here niet sette en dat to sunden. En do hy dyt hadde gesecht do entslepe hy in dem heren.

Dat viij. capitell.

PAulus was euer consentende synem dode. ende dat geschach an dem dage eyne grote veruolginge in der kerken die dat was to Iherusalem. ende sy worden alle verstrouwet doerch de gegent Judēe ende samarien aen die apostel. euer die vruchtsamen manne die begrouē Stephanū en deden eyn groot schrien auer en. als eyn maner was der ioden als en yemich vrunt aff starff. Euer saulus de verwueste de kerken. hy ginck in doerch die huse en toech die man en die wyff dat vut ende leuerde sy in die geuencknisse. Darumbe die dat waren verstrouwet die gingen doerch well stede. len predikede dat wort gaedes. ende Philippus die steich ned der in die stat samaria en predikede en ihesum. Euer die scharen vermerken vp de dingen die dat weren gesacht van Philippo. sy hoerden en eindrechtliken ende seggen de teken die hy dede: wāt māningen die dat hadde n die vnreynē geiste die gingen vit schriende myt groter stemme. euer māninge gichtigen ende lamē wordē gesunt ende daerumbe wart eyne grote vreude in der stat. euer eyn man mit namen symeon die dat was vorgewest ein meester der swarten kunst in der stad. verleide de dat voelck van samarien. ende sprack dat hei wer ein groeter *prophete edder gesaluede. den sy alle to hoerden: van deme minsteu bis toe deme meisten leggede. dijt is die krafft gades die dat wert

gheuyten grote. euer sy vermaccken en daer-
 vmb dat hy sy hadde bedroeghen myt synen
 touerliken kunsten. do se euer hadden geloest
 philippo die daer predikede van deme rijke
 gaedes: doe worden dye manne ende die wijff
 ghedoept in dem namen ihesu christi. doe ge-
 loeffde oock dye selue Symeon. ende doe hey
 ock was gedoept hy hvelde sich toe philippo
 hy sach oock dye teiken ende dye alre meyste
 creffte geschyen. vorschreckede verwüderde hi
 sich Doe euer dye apostolen ende dat samaria heb-
 de vntfangen dat wort gaedes. sy sanden toe
 en petrum ende Johannem ende doe sy weren
 komen sy beden vmb sy dat sy ontfenghen den
 hilge geyst: want die hilge geist was do noch
 niet komen in euer geyne. euer sy weren alleyn
 ghedoept in dem name ihesu. doe lachten sy
 dye hande vp sy ende ontfynghen den hilligen
 geyst. Ende doe dat hadde gespen Symeon:
 dat die hillighe geyst wart gegeuen doch de
 vpleginge der hande. do boede hy en gelt spre-
 kende. Geuet my oock dese macht dat alle dye
 genne den ick dye hant vplege ontfanghe den
 hilligen geyst. Sonder petrus sprach toe eme
 dyn gelt sij myt dy in verdoemnis: wante du
 heffst geachtet dat dye gaue gaedes moeghe
 myt dem gelde beseten werden. die is niet deyl
 noch lot in desem woede: wante dijn herte is
 niet gerecht voer gaede want ick dy sphen wese
 in der galle der bitterheit ende in der verschul-
 dinghe der loefheit. darumbe doe penitencie vā
 deser dynre schalckheyt ende bydde god dat
 dy villichthe werde vergeuen de gedanike dyns
 herten. euer Symeon antwerde ende sprach.
 bydder ok gy den herten voer my: dat geine der
 dinghe kome vp my die hy heffst gesacht. Voer-
 waer sy betugent ende spreken dat wort des he-
 ren. ende kyperden wedder toe iherusalem ende
 predickden dat ewangelium in manningen ge-
 genten der samaritanen. Euer die engel des he-
 ren sprach toe philippo seggende. stant vp en-
 de ganck entegen dye suden sijde to dem wege
 die daer aff geyt toe iherusalem in gazam en-
 de dese was verwuste. ende hy stont vp ende
 ginc. ende siet eyn moerman kusch eyn ghe-
 weldiger candacis der koningynnen der mo-
 ren dye daer was ouer all eeren schat die quam
 an to beden in iherusalem. hey kyperde wedder
 sittende vp sinen wagen ende las ysayam den
 propheten ende dye geyst sprach toe philippo
 geneke dy ende voege dy toe desen waeghen
 Ende philippus hoerde en lesen ysaya den pro-
 pheten ende sprach toe eme. meynestu yet dat
 du vernemest dese dinghe dye du lesest? He-
 sprach: in welker wijsen mach ick dat verneme
 want nyemant heffst gheapenbaert. ende hey

bath philippum dat hy vpsstunde ende sete by
 em Ende die stad der schrift die hy laes was
 dese hy is geuoret als dat schaep toe der doe
 dinghe ende als dat lam ane stemme vor den
 die dat schirt. also dede hy niet vp sinen munt
 sijn ordel is verhauen in otmodichheit wie we-
 vut vertelle sine gebuier: want sijn leuen wert
 en wech genomen van der erden. ende die kuy-
 sche antwerde philippo ende sprach. ick bidde
 dy: van weme sprack die prophete dese dinghe
 van em seluen off van eynen anderen? Ende
 philippus dede vp sinen munt ende wack an
 van deser schrifft ende predikede eme ihesum
 ende doe sy gingen doch den wech sy quam
 toe eynem water. ende die kuysehe sprach. he-
 hijt is water wie weret my dat ick niet werde
 gedoept? Ende philippus sprach: dat getemet
 off du gelouest vut ganssem herten. He-
 antwerde ende sprach toe em. Ick gelouue dat ihesu
 christus sij die soen gades. ende hy geboe-
 de toe staen den wagen. ende sy stegen aff ned-
 der in dat waeter philippus ende oock die kuy-
 sche. ende hy doepede en. ende die hillige geist
 steich vp den kuysechen Doe sy weren vpgeste-
 ghen van dem watere die geist des heren nam
 philippum enwech ende die kuysehe en sach
 sijnre niet mer. euer vrouwende ginc hy doch
 sinen wech Ende philippus wart vunden in a-
 zoto ende doch ginc predikende in allen ste-
 den bys dat hy quam in cesaream.

Dat negende capittel.

PAulus die dat noch leuede ende am-
 blasede was der drouinge ende der
 slachtinghe in die iungeren des he-
 ren die genekede sich toe den vor-
 sten de priestere ende bath van en braue to den
 sinagogen in Damascum dat welke hey daer
 vunde des wegges deses leuens man edder
 wijff dat hey sy voerde gheuanghen in iherusa-
 lem. ende do hy ginc den wech dat geschach
 dat hey nekede Damasco. ende dat licht vmb
 luychte en gheuinghe van deme hemmel. hey
 vvel nedder vp die erde ende hoerde eyne stem-
 me seggende thoe eme. Saule saule warum
 me veruolghestu my? He- sprach. O here wie
 bystu? He- sprach. Ick bin ihesus van na-
 zareth den du veruolghest. hart is di dat thoe-
 treden teghen den prekel: ende welschrecken-
 de ende beuende sprack hij tho eme. here wat
 woltu dat ick doe? Ende die here sprach thoe-
 eme. stant vp ende gae in die stad ende daer-
 weert di ghesacht wat die ghetomet toe doen
 Ende die manne dye myt em weren gegangen
 dye stonden welschreket. sy horden dye stemme

[Marginal notes in a smaller, cursive hand, partially illegible due to fading and angle.]

euer sy seghen nymant ende Saulus stont vp van der erden: ende doe hy vp hadde ghedaen sijn oughen: hey en sach niet: ende sy togen en by den henden ende voerden en in Damasco ende hey was daer dri daege ende sach niet: ende aet niet ende dranc niet Ende eyn iung gelinck was in Damasco myt namen Ananias: ende dye here sprack toe em in dem gesichte Anania Ende hy sprack Syet here hijt byn ick: ende dye here sprack toe eme: stant vp ende ganck in dye strate dye daer is gheheten recht: ende soeke in dem huysse Jude Saulum van tharso myt name: want sye hy beddet: en hey hefft gespen in der apenbaringe des heren: den man myt namen Ananias ingaen toe em ende em vplegen dye hande dat hy entfent ge dat gesicht: ende Ananias antwerde: here ick hebbe gehoert van manningen van desen manne woe manningen ouel hy dynen hilligen hefft gedaen in Iherusalem ende dese hefft dye gewalt van den voersten der priestere to bynden alle dye daer antwoepen dynen namen: ende dye here sprack toe em: gae want hey is my eyn vat der vyterwelinge dat hey draeghe mynen naem voer den koningen ende voer den luyden ende vor den kinderen ysrahel: want ik werde em toeten woe grote dinge hey moiste liden van mynen namen Ende Ananias gink hen ende gink in dat huys ende lachte eme vp dye hende ende sprack Salue broeder: dye here Ihesus dye dij is verschenen in dem weghe den du quamest: dye hefft my ghesant dat du speest ende werde veruult myt dem hilgen geyste: tohant velen van synen ougen als schobben ende enfenck dat gesichte: hey stont vp ende wart gedoept: ende doe hy hadde entfangen spijse: hy wart gesterckt: ende hy was by den iungeren dye daer weren in Damasco etlike daege ende ginge to hant in dye synagoge ende predikede Ihesum dat dese is dye soen gades ende alle dye dat hoerden dye verschredden ende spreken Is dese niet dye daer bestreit in iherusalem alle dye daer antwoepen desen namen: ende to desem quam hy her dat hy sy voerde geuangen to den voersten der priestere: Euer saulus wart vell mer gesterckt ende schande dye ioeden dye daer woenden in Damasco bestedigende dat dese is christus Ende do manige daege waren veruult: dye ioeden mackden synen raet dat sy en versloeghen Ende Saulo worden kunt gedan ere lageleginge ende sy be waerden dye porten der stad dach ende nacht dat sy en versloegen Euer dye iungeren nemen en by nacht ende sy lachten en in eynen korff ende leren en heraff auer dye mure: ende do hy was komen in iherusalem: hy versochte sik to wegen to den iungeren: ende alle vruchten sy

en ende gelouede niet dat hy were eyn iunger Euer barnabas begreep en ende voerde en to den twalff apostolen ende hy re kundigde en in welker wise hy hadde gheseen den heren in dem wege ende dat hy hadde ghesproken toe eme ende in welker wise hey hadde ghedaen getruwelick in Damasco in dem namen Ihesu ende hey was myt en vrtgaende ende ingande in iherusalem werkende getruwelick in dem namen des heren Ihesu ende hey sprack myt den heyden ende dysputeerde myt den greken: Euer sy sochten en toe doeden: ende doe dat te kanden dye broedere dye vorden en vrt by nachte in Cesarem ende leden en in tharsum: Dorwaer dye kerke hadde vrede doech all Judeam ende Galileaz: ende samariam ende wart gebuwet wanderende in der vruchte des heren ende wart veruult myt der troestinge des hilligen geestes Ende dat geschach doe Petrus doech ginch doech alle: dat hy quam toe den hilligen dye daer woende toe Iydda ende hey vant daer eynen man myt namen Eneas van acht iaeren liggen in dem bedde dye was gichlich: Ende Petrus sprack toe em Enea: dye here Ihesus christus make dy ghesunt: stant vp ende bedde dy: ende tohant stont he vp: ende alle dye daer woenden toe lydde ende toe satone dye segen en ende worden bekert toe dem heren Euer eyn iungherinne was in Joppe myt namen thabita dye: dye dat vrt geleet wert: Dorcas Dese was vull guder werke ende al missen dy sy dede Ende dat gheschach in den daeghen dat sy speck wart ende starff: doe sy se hadden gewasschen sy lachten sy vp den solter: ende lydda was niet wene van Joppe: en doe dye iungeren hoerden dat Petrus was in Iidda sy sanden twe manne toe em byddende: Niet versuyme dy to komen toe vns: ende Petrus stont vp ende quam myt en: ende do hey was komen sy brachten en toe dem solter ende alle dye wedewen die stunden weyneden: ende wiffade eme dye rocke ende dye cleydere dye em dorcas hadde gemackt: ende do sy petrus alle hadde vrtgewijset: hey neygede syne knye ende bedde: ende kperde sich toe dem licham: ende sprack: thabita stant vp: ende sy dede vp ewe oughen ende sach petrum an ende sat: hey gaeff er dye hant ende richtede sy vp ende do hy hadde geropen dye hillighen ende dye wedewen: do betekende hy sy leuendich: ende dyt wart apenbaer doech all Joppen ende well geloueden in den heren: ende dat gheschach dat hy woende manningen dach in Joppe by sijn mon dem ledere maker.

Dat tijende capittel.

der dinghe dye hy dede in iegenwoordicheyt der ioeden en in iherusalem den sy wesloegen hant gende an dat hote den heeft god. verwecket an deme derden daeghe. ende gaff en toe werden apenbaer niet allem volcke. euer ons den voergeorden tughen van gaede dye wy etten ende drinken myt eme daer nae hey was verstanden van deme doede ende hey gebode vns toe prediken deme volcke ende toe betuyghen dat hey selues is dye dye daer is gesat van gaede eyn ordeler der leuendigen ende der doeden. Alle propheten betuyghen van eme dat alle die daer gheloeuen in en ontvangen vergevinghe der sunden doch sinen naemen. noch doe Petrus sprack dese woort: dye hillighe geyst well vp alle dye daer hoerden dat wort gaedes ende dye gelouigen dye daer weren van der besnidingen die daer weren myt Petro die verschreken dat die ghenade des hillighen geystes was gegaten vp dye heyden. want sy hoerden sy spreken myt tungen ende groetmakende got. do sprack petrus: wie mach dan gewepen deme water dat dese niet werden gedopen dye daer hebben entfanghen den hilligen geyst als ock wy. ende hey gebode sy toe doopen in dem namen des heren ihesu christi. do beden sy en dat hy bleue by en etlike dage.

Dat eylfde capittel.

Die apostolen ende die broders die dat waren in Judea hoerden dat ock dye heyden hadden entfanghen dat wort gaedes. Ende doe Petrus was vpgegangen in Iherusalem doe krigeden wedder en dye daer waren vnt der besnidinge ende spraken. waer umbe bystu ingegangen toe den mannen dye daer hebben dye ouerwassinge ende heeft gete myt en. Ende petrus wnek an ende lede en vnt dye ordyneringhe der geschicht seggende. Ick was bedende in der stad Joppe. ende sach eyn gesicht in der entuckinge mynes ghemoedes eyn vat nedderstigen als eyn groet lynen lake myt wir ziphlen nedder. ghelaten van deme hemel ende dat quam bys toe my. in deme ick schouwede ende markede en sach dye wyrt vortighe der erden ende die kreften. ende dye kripende deere ende die voeghele des hemels. Ick hoerde die stemme seggende toe my. Petre staeyp ende verslach ende ete ende ik sprack here in geyne lauwyse. want ghemeyn off vnreyn gaen niet in mynen mont. ende dye stemme antwerde toe deme anderen male van deme hemmele. du salt dat niet seggen dat dat vnreyn sij dat god heeft ghereyniget. ende dat geschach drijmaell ende alle dinck worden we

drumb entfangen in den hemel. ende syet toe hant stunden drij man in dem huyse in dem ik was: ghesant van Cesarea. toe my. ende dye geyst sprack toe my dat ick genghe myt en ende niet twiuelde. ende ock die ses brodere quam men myt my. wy gingen in dat huys des mannes ende hy verkundighede vns in welkerley wyse hy gesyen hadde eynen engel. staen in sinen huyse ende seide toe eme. corneli sende in iopen ende wepe. Symonem die daer is to genomet Petrus. dye wert spreken dye wort to dy in den du werdest behalden ende all dyn huis ende doe ick anwnek toe spreken. dye hillighe geyst well vp sy als ock vp vns in dem anbeginne. dat was in dem vijftigsten daege. ende ick gedachte des wordes des heren als hi sprack. Dorwaer Johannes heeft gedopen in dem wattere. euer gy werdet gedopen in dem hilligen geyste. Darumbe off en den vntbesneden heyden. got gaff dye selue genade als vns besneden ioeden. die wy gelouen in vnsen heren ihesum christum. wie was ick dat ik mochte vobeden gaede. toe geuen sine gracie nae sineme behagen. Doe sy hoerden dese dinghe sy swegen ende glorificerden got seggende. darumb heeft ock god gegeuen den heyden penitencie tho deme leuen. Ende dye daer weren verspreidet vnt der tribulacien wille die dat wart gedaen vnder Stephano. dat was doch Stephanus doede. dye wanderden bys toe phinicien ende ciperen ende toe anthiochien. sy spreken to nyemant dat wort wen alleyne to den ioeden. want etlike vnder en weren manne van ciperen ende cyrener. ende doe sy weren ingegangen to Anthiochien sy spraken to den greken ende verkundigeden en ock den heren ihesum. ende dye hant des heren was myt en ende well ta. der gelouigen wart bekuyert to dem heren. ende dat wort quam toe den oren der kerken dye daer was in Iherusalem van desen. en sy sanden Barnabam bys to anthiochien. do hy was komen ende hadde gesyen dye genade gades hy wart veruouwet ende vnderwyfede sy alle to bliuen in deme vortatte den heren in dem heren. want hey was eyn guet man. ende vull des hilgen geystes ende des gelouen. ende well geselschop wart tho gelacht dem heren. Ende Barnabas genck van Tharsum dat hey sochte paulum. doe hey en hadde vunden hey voerde en in Anthiochien. ende sy wanderten eyn gants iaer in der kerken ende leeden manninge geselschup alsoe dat dye iungere to anthiochien thoe deme yersten thoe genant worden christen. want sy toe deme yersten louende worden geheten iungere. sunder dat na genant christen. Ende in den daegen quamen dye propheten van iherusalem to antiochien.

Der werkinge der apostole

en vp dye hende ende leuen sy ende sy woerden gefant van dem hillighen geyste ende gingen tho Seleucien ende daer hyn schepeden sy toz eyperen ende doe sy waren komen tho salaminem sy predikeden dat wort gaedes in den synagogen der ioeden ende sy hadden oeck Johannem in deme dyenste ende doe sy waeren geganghen dorck alle dye inselen bys toe Paphum sy vunden eyne man die dat was eyne meyster der swarterkunst eyne valschen propheten eyne ioede des name was Bariehu dye daer was myt deme ouersten rade Sergio paulo dem wijsen manne dese hesechede to sich bar nabam ende paulum ende begere den to hoeren dat wort gaedes Euer die meyster der swarterkunst Climas want alsoe wert vit gelacht dye name bariehu wedderstunde en hy sochte den ouersten raet heren aff to kyperen van deme gelouen Euer Saulus dye oek is Paulus geheten veruult myt deme hillighen geyste sach en an ende sprach O du voll alre bedrygemisse ende aller valscheit du soen des diuuels du viant alre gherechticheyt leest du niet aff toe verkyeren dye rechte weghe des heren Nu sye de hant des heren de is vp dy ende du werst blind ende suyst niet dye sonne eyne tijlanck ende toe hant dye dunketheyt ende dye dypsterheit dye well vp en hey vmbginck ende sochte eyne den eyne dye hant gheue Doe dat hadde ghespen dy raetzhere dat dat was ghescheyen hey gheloffte ende verwonderde sich ouer dye leere des heren Ende doe Paulus ende dye dye mit em waren hadden ghescheyt van paphose quame in dye stad pergen in dem rijke pamphilie sunder Johannes dye schede de sich van en en kyperde wedderumb toe Iherusalem euer sy dorckginghen perzhen ende quamen in antiochien perzhie ende ginghen in dye sinagoge ende saten an deme sabboth euer nae der leern der Ee ende der propheten dye voersten der sinagogen sanden toe en segghende o ghy manne broedere is dat wort der vnderwysinghe in uw soe spreket dat thoe deme volcke ende paulus stunt vp ende bedude de swigende myt der hant ende sprach o ghy manne van ysrahell ende ghy dye gy vruchtende god: hoert God des volckes ysrahell dye vyterwelde vnsse wedere ende verhoghede dat volck do sy werten inwonere in deme lande egipti ende hy vorde sy vit van deme lande in eimen hoghen arme ende hy inthelde er quaede liden in der wostenie vertich iaerlanck ende verwuystede seuen gheslechte in deme lande Chanaan ende deylde en er lant myt loerten als nae richumdert ende vyffich iaere ende nae desen dingengaeff hey en richters bys toe samuel den propheten ende daer nae hesecheden sy eyne ko

nmick ende god gaff en saull den soen Cys eyne man van deme gheslechte Beniamyn by vertich iaeren ende doe dese wart affghesetret do verwekede hei dauid den koninck dem hey gaff ghetuchnisse ende spraeck Ick hebbe geuonden Dauid den soen iesse eyne man nae mynen herten dye daer fall don all mynen willen Dyt deseme sate heefft god gheleydet Ihesum den ghesuntmaker ysrahell nae der gheloeffden ende Johannes predikede voer dem ant late sinre tokumpst den doepe der boete in ver geuinghe der sunden allem volcke van ysrahell ende doe Johannes hadde vulendet sinen lope hey sprach ick byn niet den gy my voermeynt toe sijn euer syet hey kumpt nae my des ick niet byn werdich toe entbynden dye gheschoeder voete oghy manne broedere ghy soene des gheslechtes abraham ende dye daer vnder uw vruchtent god uw is ghesant dat woert des heyls want dye daer woenden in Iherusalem ende ere voersten bekanden niet desen Ihesum ende dye stemmen der propheten dye dorck allen sabboth ghelesen werden veruulden sy in dem sy ordelden Ihesum werdich des dodes ende vunden geyne sake des doeds in eme sy hesecheden van pylato dat sy en dode den ende do alle dinck weren vullenbracht dye dat waren gheschreuen van eme sy nemen en aff van deme holte ende leden en in dat graeff euer got die verwekede en an dem derden daeghe van deme doede ende wart ghespen dorck mannygen dach den dye daer werten myt eme vp gegangen van galilea in Iherusalem dese sint sine getuyghe toe deme volcke bys nu Ende wy verkundigen uw dese voehetinghe dye daer is ghedaen toe vnsen wederen want god heffte sy veruullet uwen soenen verwekende Ihesum christum als dat is geschreuen in den anderen salmen du byst myn soen ick gebaer dy hyude Dat en euer got heffte verweket van dem doede ende vortmer niet wedder koemen wert in verstorlicheyt sprach hy also want ick werde uw geue de hilge getruwe dauid veruullende de waren en hillige wort dauid ende darumb sprikt hy anderswar du geuest niet dynen hillighen to syen dye verstoerlicheyt wante doe Dauid in sineme gheslechte hadde ghedynet deme willen gaedes hey starff ende wart gelacht toe sinen wederen ende sach dye verstoerlicheyt Euer den god heeffte verweket van deme doede dye sach niet dye verstoerlicheyt Daerumbe ghy manne broeder dyt sy uw kunt want dorck desen werd uw verkundighet dye verghetinghe der sunden van alleme van welkem ghy niet mocht werden gherechtaffighet in der Ee Moyfi sunder alle dye daer gelouent dye werden gerechtaffiget in desen

ghelouen ende spreken want doer well bedro
fense moeten wy ingaen in dat rike godes.
Ende doe se en hadden ghesat priesteren doer
alle dye kercken ende hadden ghebeter myt
vastinghe: doe beuolen se si den heren aen den
se gxloueden. Sy doerghinghen perham en
de quamen in pamphylia ende spraken dat
woert des heren in der stat Perghe: se ghin
ghen voert aff in ytalia ende schyppede vā
dan tho Anthyochiam van dan waren se ge
gheuen der ghenade godes in dat werck dat
se veruulden. Ende doe se waren ghekomen
ende hadden ghesammelt dye kerke: doe sach
ten se wo grote dinck god hadde gedaen myt
en ende dat h: hadde vpgghedaen den heyden
die dore des ghelouen ende se woenden lange
tijt by den ungeren.

Dat vijftiende capittel.

Elyken stegen neder van den ioed
schen lande in Anthyochien. Ende
de leeden dye broederen want dat
en sy dat ghy werdet besneden nae
den seden Moysi: ghy moghet niet werden be
houden ende een groot vplope gheschach pau
lo ende barnabe weder se ende se setteden dat
paulus ende barnabas ende etlyke van den an
deren vp solden gaen thoe den Apostolen en
de thoe den priesteren in Iherusalem vmb de
se vraghe daerumb dese worden geuoert van
der kercken ende ghinghen doer Phenicien
ende Samiam ende vertellete dye bekeringe
der heyden ende makeden een grote vroude
allen broederen. Ende doe se waren gekomen
thoe Iherusalem: se worden ontfanghen van
der kercken ende van den Apostolen ende van
den oldesten se voertkundigheden woe groe
te dinck god hadde ghedaen myt en ende et
lyke stunden vp van der kettwyghe der gly
sener dye daer gheloueden sprekende dat en
behore en werden besneden ende besunder dat
dat ghesette Moysi behouden werde. Ende die
Apostolen ende dye olden dye quamen thoe sa
men thoe sien van desen woerde. Ende als een
grote vraghe gheschach: Petrus stont vp en
de sprack thoe en. Ghy broederen weret dat
god heft vyterwelt in vns vanden olden da
ghen doer minen munt dye heyden thoe hoē
dat woert des euangeliums ende thoe ghelo
uen. Ende god dye daer bekende dye herren
der minchen: dye gaff ghetuychnisse gheuen
de en den hylighen gheyst als oeck vns ende en
reynigende ere herren myt den ghelouen daerum
wat weskot ghy god thoe legghen dat iok

vp den hals der ungheren dat wy noch vnsere
vader niet en mochten draghen. Euer wy ge
louen dat wy behalden werden doer dye ghe
nade des heren Ihesu als oeck se. Ende alle
dat volck sweech ende hoerden barnabam en
de paulum vorstellende woe groete teken ende
wundere dye god hadde ghedaen doer se in de
heyden ende daer nae doe se sweghen: Jaco
bus dye antwoerde segghende. Ghy broederen
horet my. Symon heft voortalt woe god tho
den ersten heym ghesocht hebbe thoe nemen
vyt den heyden een volck sinen namen ende de
sen concorderen die woert der propheten als
gheschreuen is. Naese desen dat is nae den ver
loopen des olden testamentes. Wyll ick weder
keren ende wyll buwen den tabernakell dauid
dye daer is geuallen ende wyll weder buwen
sijn veruullinghe ende ick werde en vprichren
vp dat dye andere minchen soken den heren
ende all dye heyden auer dye mijn name weret
angeropen: sprack dye here doende dese dinck
Den heren is bekant sijn werck van ewycheit
Daerumb ick ordele dat men se niet en belasti
ghe dye van den heyden werden bekeert thoe
ghode euer thoe schryuen thoe en dat se
sick verhouden van den beulekinghe der aff
gode ende der ghemeynen vnkuyseheyt ende
van den voesticken den ende vande b'ode wāt
Moyses heft vanden olden tiden in allen sto
den de de en predyken inden sinagoghen daer
men leest doer enen pewelken Sabbath doe
gheuele den Apostolen ende den olden myt al
le der kercken toe veruullen manne vyt en
de toe senden toe Anthyochiam myt paulo
ende myt Barnaba Judam dye daer is thoe
noemet barsabas ende Sylam dye eerste man
vnder den broederen schriuende doer ere han
de. Dye Apostolen ende dye olden broederen
dye entboden den broederen dye daer sijn vyt
den heyden thoe Anthyochien thoe Syrien
en cylicyen ere groete. Want wy hel beu ghe
hoert dat etlike sint vytgheganghen van vns
ende hebben uw turbeert mit woerden ende we
kerende uwe sielen den wy des niet hebben be
uolen. Daerumb wy welsame den vns in een
thoe vyterweiden manne ende thoe sende uw
myt vnsen aller houesten barnaba ende Pau
lo den luden dye daer hebben ghegheuen ere
sielen vmb den namen vnses heren Ihesu chri
sti daerumb hebben wy ghesant Judam ende
Sylam dye welke oeck uw dyt werden mit
lyke segghen dat ducht guet dem hylighen
gheyste ende vns uw niet meer burden vp
thoe legghen dan dese noet troffighen dat
ghy uw enthalden van den gheofferden din
ghen der affgode ende van den bloede ende
van den vorstycken ende van der gemeynen

kerkenen ende gheloven den hude die dat he
 vlyteyken be waerden ende do he hadde en
 fanghen een sulke ghebor: he lachte se in den
 vndersten kerkenen ende bunde ere voten myt
 den holte euer thoe midder nacht Paulus en
 de Syllas dye aenbededen ende loueden god
 ende dye daer waren in der warden dye hoer
 den se Ende gheu: ghe gheschach een groet
 erdruinghe also dat dye gruntueste des ker
 keners worden beweghen ende toe hant wor
 den vpghe daen alle doeren ende alle ere bende
 worden vntbunden Ende dye huder des ker
 kers dye wart verwecket ende sach dye doe
 ren des kerkeners open myt enen vrtgheue
 keden swerde wolde he sich selues doden wāt
 he meynede dat dye gheuanghen waren vnt
 vluen ende Paulus repe myt enen groter stem
 men segghende nyet doe dy quaet want my
 sijn all hiet ende dye huder effschede een lecht
 ende ginck in he wart verschuicket ende vrell
 neder toe den voten pauli ende hyle ende voer
 de se vrt ende sprack Ghy hiet wat sal ick
 doen dat ick werde behouden se spraken Ghe
 loue an den heren Ihesum Christus soe werde
 sijn behouden du ende dijn huys gesinde ende si
 spraken dat woert des heren toe em e ide toe
 alle den dye daer waren in sine huise he nam
 se in der stunde des nachtes ende woffte en
 ere wunden ende wart gedopet he ende all sijn
 huys van stund an ende doe he se hadde ghe
 uoert in sijn huys he satte en voer den dyllche
 ende vrouwe die sich myt alle sinen huys gesinde
 ende gelouede gode ende als dat dach wart
 dye meesterschup sanden daer de hencker seg
 gende laet vrt dese manne ende de huder des
 kerkeners voertkundige dese dinck paulo ende
 sprack Dye meesterschuppe hebben ghesant
 dat wy uw vrt laten daerum nu gaet vrt
 ende gaet in vreden ende paulus sprack toe en
 sy hebben vns romerer vnuertwyset ghesla
 ghen ende in der kerkenen ghelacht ende wyl
 ken se vns nu heymlyken vrtwarpen mit als
 soe sijn der se konen seluen ende werpen vns
 vrt ende die henckers voertkundigheden den
 meesterschuppen dese woert ende se vruchte
 sich doe se hoerden dat se waren romere ende
 quamen ende beden se ende voerden se vrt dat
 se vrtghinghen van der stat ende se ghingen
 vrt den kerkenen ende ghinghen in thoe hdy
 am ende doe se saghen dye brodere se troeste
 den se ende ghinghen voert in andere steden
 thoe prediken dat woert godes

Dat-seuentiende Capittel
 Ende doe se waren gegangen doer
 Amphypolym ende Appolloniam
 se quamen thoe thessalonicam dat

dan was dye sinagoghe der Joeden ende pau
 lus ginck in thoe em nae der gheuoetheit
 ende vnderfchepte en van den schufften doer
 der sabbothys daghen he dede vp ende vnder
 wysede se dat Castus moste lyden ende wed
 der vstaen van den dode ende dat dese is Ihe
 sus castus den ick uw voertkundighe Ende
 etlyke van en dye gheloueden ende vogheden
 sich thoe paulo ende hyle ende een groet mā
 nycheyt van den heyden dye nu god eerden
 ende eddell wiue met weynich sunder dye Joe
 den die beinden se ende namen etlyke lose mā
 nen vrt dem volcke ende deden dye stad enen
 vplope maken myt velen volcke ende vmme
 stunden den huise Jasonis daer Paulus en
 de Syllas waren ynne gheharbarghet Ende
 sochten se thoe voeten vnder dat volcke En
 de doe se er nyet runden se toghen Jason en
 de een yewelyke broedere cristen thoe den vor
 sten der stad ropende dese sint dye daer bewe
 gheden dese stat ende dye Jason heft vntfan
 ghen dye sint ghekomen heet ende doet alle
 wedder dat ghesette des keisers se saghent
 dat een ander koninck si myt namen Ihesus
 ende bewegheden dat volck ende dye voesten
 der stat de hoerden dese dinck ende do se had
 den vntfanghen dye benoginghe van Jason
 ende van den anderen se lyeten se Ende thoe
 hant in der nacht leten dye broeders paulum
 ende Syllam in Beroam Ende doe se waren
 ghekomen se ghinghen in dye synagoghen
 der Joeden ende dese waren dye eddelsten dye
 daer waren thoe tessolomien dese vntfenghen
 dagelyke dat woert myt aller begheerlycheit
 ende vnderfchten dye schrift der Ge ende
 der propheten Ioffte sich dese dinghe hadde al
 soe ende voerwaer maninge vrt en dye ghelo
 ueden ende niet weynich man der heyden ende
 die erbere wiuen en dye ioden in thessalomien
 hadden bekant dat oeck toe Beroe was gepre
 dyket van paulo dat woert godes se quamen
 ende bewegeden oeck daer ende tuerberden die
 gemeynde ende toe hant doe verleten die broe
 dere paulum dat he ginck bys toe den meer
 euer Syllas ende thymotheus dye bleuen dat
 euer die daer hen voerden paulum dye voerde
 en bys toe Athenas en vntfenge van em dat
 beuele toe Syllam ende Thymotheum dat se
 vyll balde quamen toe em ende se gingen en
 wech ende doe paulus eret beydede toe Arhe
 nen sijn geyst weert beweget in em wāt he sach
 dye stat dat si ghegeuen was der affgoderie
 datum he dysputeerde myt den ioden en myt
 den dye heyden geweest waren ende nu gelo
 ueden myt den iode an enen god in der sinago
 ge ende an den markede doer alle dye dage to
 den genen dye daer waren entegenwoerdich

dat werdet gy selues sien. ick will niet sijn een ordeler de er ende dreeff se vit van sine gericht stole ende se grepen alle dat sint dye denere des raetheren. Iustonem de voesten der sinago ge. ende slozen ein voer den gericht. en Gal lyom den was der dinge gene achte. Ende do sick Paulus noch hadde vnthouden maninge dach: he sachte den broederen guede nacht. en schepede in Syrien. ende myt em Priscylla. en Aquila. dye em hadden gesehoren dat hoest in Tenturis. want se hadden een gelofftemis. Ende he quam toe Ephesum ende lyet se als Aquilam ende Priscyllam. Iunder he gink in dye sinagoge ende dysputeerde myt den Jode ende doe se em baden dat he langher tijt blue by en. he en wolde is niet. euer he ghesegende se ende sprak. ick wyll weder toe uw keren wil dat god ende toech hen van Epheso. en gink aff in cesaream. he ginch vp ende groetede dye kerke. ende steech aff toe Antiochyen. en doe he daer bleeff etlike tijt do ginch he ende doet ginek nae der ordingen dye gegen Galycien. ende bestedygede alle dye iungheren. Ende een iode was myt namen Appollo gebore vnt alex andrien. een voersprekende man. geweldich in den geschriftten dye quam toe Ephesum. dye hadde geleert den wech des heren ende barnē de in den geyste sprack he. ende lerede vlytely ken dye dinghen dye daer waren Ihesu. ende wylte allene den dōpe Johannis daerumb de se wēck an truwelyken toe wercken in der synagogen. doe desen hadden gehoert priscylla ende aquila se vntfengen em. ende lachten em vliteliken vnt den wech des heren. ende doe he wolde gaen toe Achayen dye broderen vnder wysede en. ende schreuen den iungheren breue. dat se en vntnemen. ende doe he was gekome he sedē vyll toe den dye daer geloueden. want he auerwan dye ioden starkeliken. ende bewi sede apenbaelyken doer dye. gheschriefft dat cristus Ihesus were.

Dat negentiende Capittel.

Ende dat ghescheyde doe Appollo was toe couinthien. dat paulus doerginch de ouersten dele des landes. ende qua in Ephesum. ende vande etlike iungheren. he sprack toe en. Hebbet gy ycht vntfangen den hyllygen geyst louende. ende se spraken toe em wy hebben doch niet gehoert offte dye hyllyge geyst si. Doe sprack he toe en. waer in sint gy dan gedopet. Sy spraken inder dopen Johannis. Ende paulus sprack Johannes die do pet dat volck in den dōpe der penitencien. seg gende dat se gelouede in den dye daer is tokomende nae em. dat is in Ihesum. Doe se hoerden dese dinck se worden gedoept in den namen des heren Ihesu. Ende doe en paulus had

de vpgelacht dye hande: dye hyllyge geyst qua vp se. ende se spraken in tungen ende propheeterden. ende die manne all waren by. en. ende paulus ginch in dye sinagoge ende sprack truwelike drie maenden lanck myt en. he dysputeerde ende sprak van den rike godes. Do euer etlyke verhardeden ende niet geloueden: se vlo keden den weghe des heren voer allen volcke. Doe schede he van en. delende dye iungheren ende disputeerde dageliks in der scholen. enes gheweldygen mans. ende dat ghescheyde twe iaer lanck. also dat alle dye ioden ende dye hey den dye daer woeneden in Asya hoerden dat woert des heren. ende god die dede maninger hande groete teken doer dye hande pauli. also dat oock sijn kleder ende sijn sweetdoker worden genomen van sinen lue. ende worden ghe lacht vp dye siecken ende dye sicedom scheyde sick van en. ende dye schalekaffige geyste ginch vnt. ende oock etliken van den vmbgaende ioden dye daer besworen de geyste dye versoch ten an toe ropen den namen des heren Ihesu o uer dye dye daer hadden den bosen geyst. ende spraken. Ick beswere uw doer Ihesum. den paulus prediket. ende een iode myt namen Scene een voeste der priesteren hadde seuen kinderen dye daer deden dat dinck. ende dye schalkaff tige geyst antwoerde ende sprack toe en. Ihesu hebbe ick bekant ende paulum kenne ick. euer we siut gy. ende dye man in den dye bōse geyst was spranck an se ende heerschuppede ouer se beyde. dat is ouer twe. van den seuen kindere des mans. lende ouer van se also. dat se naecte ende verwundet entfluen vanden huse. ende dat wart kunt alle den ioden ende alle den heyden de daer woenden toe Ephesum. ende de v ruche vele vp se alle. ende dye name vnt herē Ihesu cristi wart groet gemacht. Ende wel der gelouigen quamen. to paulum. bekennede. ende voertkūdigende ere wercke. Euer wel vnt den dye daer hadden nauolget der swartē kunstē brochtē ere token ende verbernedē se all voer en alle ende achtent. eren weert ende vunde dat gelt vijffich dusent penningen. also starkely ke wolle dat woert des heren. ende wart bestē diget. En do dese dinge warē veruult: paulus die nam sik voer in de geyst to gaen vā Macedonien en Achayen to Iherusalē seggēde. wāt als ick daer bin geweest so moet ik to Romen sijn en sante in Macedonien twe vnt den dye em denede Thymotheu en Crastu en he bleeff een tijt in Asien ende niet wemich droeffnis gescheyde in der tijt van den wege des herē. wāt enier de dar siluer bearbeydede mit namē demetrius. de machde siluer tēpel off hufere diane en dese gaf niet wemich gewins de werk meste te de tpe to samē de. de dat warē meltere in de

seluen werke ende sprak. Gy māne gy weben dat vns is geninninge van desen hātwercke ende gy seet. ende gy hoert dat dese paulus affkeert well volks niet allene ephesi sunder oek he vnder wijst vylta all. Alhen seggende. Want dat sint niet godere. de dar werde gemakt mit den handen. Nu wert vns niet alleen gebreke dese deel dat wi gestrafft werden vmb dat wi gemaect hebben beelden dye gheen macht en hebben. euer oek deser groten gadynnen dyanen tempell. dye wert toe niet geachtret ende wert verbroken sijn mayestact. dye dat ganse Asia ende dye vmeinck eret. Doe se hadde ge hoert dese dinck: se worden veruult myt toerne. ende riepen. O du grote dyana der ephesier. ende dye stat wert veruult myt beschaminge. ende se maechden een vngestume myt ene gemoete in dat richte huys. se grepen Gayum ende Aristarchum dye macedonyer. dye daer mede gesellen waren pauli ende paulis wolde myt en gaen vnder dat volk. sunder die iunger gestaden des niet. euer etlyke vanden vorsten Asia dye daer waren sijn vrunde dye sanden toe em byddende dat he sich niet en gawe in dat richte huys. euer dye anderen riepen een andert want die kerke was dwustet. en manighen wylten niet vmb wat sake dye vploep gescheyt was. Euer se togen van dan Alexandrum ende dye ioden dreuen em van daer Alexander dye herte swyginghe myt der hant. He wolde geuen rede den volcke voer dye iungeren. doe se hadden bekant dat he een iode was doe wart een stemme aller als doer twe stunde ropende ende seggende. Dyana der ephesier is groot. ende doe dye schriuer hadde gestillet de schaer: doe sprack he. Gy man ephesien welke is dye minsche dye niet weet. dat dye stad der ephesier si een denerynne der groter dyane dye daer is van den geslechte des groeten godes Jouis. Daerūb want en en mach ghesaht werden tegen dese dinge: soe moet gy gestillet sijn ende niet wreuelikes doen want gy hebbet hiet geuoert dese minschen ende se en sint gheue kerken schenckende noch lasteren uw god in ue. hefft euer Demetrius. ende dye werckmeester dye daer sint myt em yemige sake wedder iemige. daer sint richthusere ende richtere. dat beschuldige se sik vnder een ander. off gy euer ycht anders dinghes schet. dat mach werden vutbunden in der elike kerke want wy staen in perykell. dat wy gestrafft werden des huidige vplopes: soe geneer schuldiech si des tolopes vā den wy moge rede geuen. ende doe he dyt hadde gesacht: he lete dye kerken. dat is die versamige des volks. gebēde dat en ygelik ginge in den vreden toe huys.

Dat. xx. Capitell.

Die den als vphorsde ere vploep: paulus riep den iungeren. he vnder wyped se ende gebenedyede se ende ginck vut dat he ginge in Macedonien. doe he euer hadde doertgangen dye lantschop van Macedonien. ende se vnder wyped hadde myt manighen reden. dat se stantaffich bleuen in den gelouen. Ido quam he in greeken lant. ende doe he daer selues was dre māde gheweest doe worden em hemeliken laghe legginge gemaect vande ioden. doe he wolde schyppen in Syriam. ende hadde raet dat he weder kerde in macedonien. euer dat gink myt em Sosipater een soen pyeri vut der stad Beree en Aristarchus en Secudus en Gaius Derbeus die thessalonycense en thymoteus ende thyticus ende trophynus dye asianar ende doe dese waren voer hen gegangen: se beide den vns toe troade. euer wy si heppede na de daghen des vnghe desenden broedes van phylippis der stat ende quamen toe en in troadem in vyff daghen. ende daer touede wy seuer daghen lanck ende an enen Sabboth doe wy komen waren toe breken dat broet. paulus de dysputerede myt en. ende wolde toe morgen hen enwech teen. ende verlenghede dye rede bis in de myd dernacht. Dat waren euer well lampē in den solter daer wy waren ghesammet. ende een tughelick myt namen Enticus die satte vp epnen venster. Doe paulus alsoe langhe dysputerede: doe wart he beuangen myt swarē slape. doe wart he vntslapen van den slape. ende vpeil heer aff van de derden solter. en wart doet vpgheuen. Doe paulus was affghelghe toe em: he nakede sich auer en. ende vmb wēck em ende sprack. Why sult niet bedroefft werden. want sijn siel is in em. Ende he gink vp ende brack dat broet ende smakede des ende he sprack toe em bys dat dat licht wart. ende toech henne alsoe enwech. ende se brochten dat kynt wedderomme leuendych. ende worden niet een wēck ghettoest. Euer wisteghen vp in epnen schepe ende schepeden in Asson. dat wy daer vntfenghen paulum. wāt alsoe hadde hy selue gheordimpert thoe gaen doet dat lant. Ende doe wy tho samen kome waren in Asson doe namen wy em myt vns. ende quamen in Mytilenen. ende voren an den anderen daghe van danne. ende quamen reghē Chyūm. ende an den anderen daghe quamen wy tho samen tho lande. ende quamen an den nauolgenden dage to Myletum. Want paulus hadde vpghesat ouer thoe schepen thoe Ephesum. dat em gheyn touinghe en ghesche ghe in Alsa. Want hy plede offte dat eme ware moghelyck. dat hy den pynerdach beghe toe Iherusalem. en hy sande van Myleto.

thoe Ephesum ende riep den oldesten der kerken ende doe se waren gekomen thoe em ende waren by een ander: he sprack thoe en Gy wetet van den ersten daghe an den ick bin in gheganghen in Asia in welker wijs yck was denende den heren doer alle tijt myt aller oetmoedicheyt ende sachtmoedicheyt. myt tranen ende myt versoekinghe dye my geschieden vut den laezegginge der ioden in welker wijs ick uw niet vutoghen en hebbe enyghen nutte dinghe waerumb ick uw niet voertkunt dyghen mochte ende uw leren apenbaerlyken ende verscheiden in den huysen betugende den ioden ende den heyden penitencie in gode ende den gelouen in vnsen heren Ihesum cristum ende nu siet ick bin ghebunden myt den geyste. Ick gae thoe Iherusalem ende weet dye dink dye my sint tokomende in er anders dan dat my de hylliche gheyste voer betugget doer alle dye stede segghende. want dye bende ende dye droeffnisse wardent miner in iherusalem euer ick vruchte geyner der noch en make niet myne siele dat is mijn sinlik leuen. Leddeler went my dat is mijn vernufftighe leuen. Soe wene als ick volende minen loep in den dyenste des woordes dat ick vntfenek van den heren Ihesu tho betughen dat euangelium der ghenadegodes. Ende nu siet ick weet dat ghy nu meet niet werdet sien mijn antlaet ghy alle. doer de ick bin gheghangen predyken dat rike godes. Daerumb ick betughe myt uw aen den yegen woerdighen daghe dat ick reyne bin van den blode aller offte ghy nu meet in sware sundevallet. want ick hebbe niet ghevlunen dat ick uw niet voertkundige allen raet godes dat dyaer niet behoerden toe uwen beholde. Dermarkt uw ende vp alle volk offte herde ouerwelcke uw dye hylliche gheyste heeft ghesant denet thoe regeren dye kercke godes. dye by heeft gheronnen myt sinen bloede. Ick weet dat nae myner affscheydinghe in werden gaevnder uw geypende wulue dye daer niet schooneit der herde ende vut uw selues werden vstaen manne. dye daer spreken verkeerde dinghe dat se affkeren dye ungheren nae en. dat iomb wakert ende holdet in ghetuychynste dat eek niet vpghehoret hebbe doer drie iaer dach ende nacht vermanende enen yghelyken va myt tranen ende nu beuele ick uw gode. ende den woerde siner ghenaden. dye daer is gheweldyck thoe buwen ende thoe gheuen dat erue in allen ghehylligheden. Gy selues weten dat ick niet begheert hebbe siluer ende golt. offte uwer geyner kleydere. want deseheende de hebent gereket dye dinck de my waren nottrofft ende den dye by my sint. Ick hebbe uw ghetonet alle dinck. want alsoe arbeitende mote ma-

ynemen dye krancken ende ghedencken des woordes vnses heren Ihesu cristi. want he heeft ghesacht dat is meer saligher thoe geuen dan thoe nemen. ende doe he dyt hadde ghesacht he neghede sijn knee. ende bedede myt en allen dat se god voertmeer beware dena sinen affscheyden. lende een groot wenen wart eer als len. ende se negheden vp den hals Pauli ende kuffede em. se waren aller meyst bedrouet in den woerde. dat he en hadde ghesacht. dat se voertmeer niet waren sien sijn antlaet. ende voerden em thoe den schepe.

Dat. eynentwintichste. Capittel.

Ende als dat geschiede dat wi schepede van en. wy quamē myt rechte lope to Choum. en aen den anderen daghe thoe Rodum. ende daer na in Partheram. ende doe wy hadden gevunden een schepe ouer thoe varen in Phenycem. wy steghen vp ende schepeden. ende do wy waren verschenen Cypren. ende lesten dat thoe der lichterhant. wy schepeden in Syren. ende quamen bys to Thyrum. want daer was dat schepe daer wy inne waren vutlegghende synen last. ende doe wy hadden ghevunden dye yungheren wy bleuen daer seuen daghen. dye sachten Paulo doer den gheyste. dat he nyet vpghegghen enteghen Iherusalem. Ende do dye seuen daghen waren vruult. wy ghengē vut. ende se geleydeden vns all myt enen vruwen ende myt enen kinderen bys butē der stat ende wy negheden vns kuyen ende bedede. an den ouer. ende doe wy hadden geseghenet een den anderen. wy steghen vp in dat schyp. euer se kereden wedder in ere herbarge. ende als vullenbracht was dye schepinghe wy steghen noder an Thyro. ende voeren aff thoe Ptho. lomadam. ende doe wy hadden ghegroetet dye broederen. wy bleuen by en eenen dach. euer an den anderen daghe ghinghen wy vit ende quamen thoe Cesaream. ende ghinghen in dat hus des philippi des ouangelisten. die dat was een van den seuen diaken. lende bleue biem. ende dese hadde vier dochteren ende iuncfrouwen die daer propheteerden ende doe wy daer woenede doer etlike dage. Een prophete die quam van Judea mit namen Agabus. ende doe dese was ghekomen thoe vns. he nam den gordell Pauli ende bande sijn handen ende voeren ende sprack Dese dinck spreket die hylliche gheyste. aldus werden die Joeden binden binnen Iherusalem. den man deme dese gordell is. ende werden em gheuen in die hande der heyden. doe wy dit hadden gehoort

doe leden wy. ende dye anderen dye daer waren in der stat dat he niet vpgenge toe Iherusalem Doe antwoerde Paulus en sprak. wat doet gy wenede pynigede mijn herte want ik bin bereyt vmb den name des heren Ihesu nyet allene gebunde werde in Iherusalem. sinder oech toe sterue En doe wy en niet mochten vnder wysen wy leten daer van ende spraken. de wille des heren gheschye ende na desen dagen beyden wy vns ende gingen vp toe Iherusalem Ende etyke van den ungeren quamen vnt Ce sareen myt vns. ende vorede myt en Jasonem by den wy worden gheherberget dye was van Cyperen. ende een older iunger Ende doe wy waren ghekomen toe Iherusalem dye broedere vnt se ngen vns wall ende gerne. Euer an den andere dage Paulus gink in myt vns toe Jacobu En dye oldē wate alle gesamelt: doe he se hadde gegrotet doe voertkudigede he en alle dink dye god hadde gedaen doer sijn dpenst: baricheyt in den heyden En doe se dat hadde gehoert se groetmaekde god ende sprake toe em. broeder du sieft dat dusent sijnt vnder den ioden dye daer hebben gelouet gode ende sijnt alle hoefft: der ee. Euer se hebben gehoert van dy dat du leest dye affscheydinghe van Moyse der ioden. dye daer sint doer dye heyden seggende. dat se niet sullen besniden ere so ne noch ingaen nae der gewoenthyt Daerub wat is dat voerwaer dat moet toe samen komen dat volck. want se werden horen dat du gekomen byst. daerum soe doe dat wy dy seggen. vnter sint vper man dye hebben een ghehoffnis auer sik. soe du dese vpuemest gehillyge dy myt en: ende legge mit en an dat se sichten ere hoefft. dat se alle weten dat dye dink valsch sint dye se hebben gehoert van dy. euer du selue ga ende beware dye ee. Euer vnt den heyden dye daer ghesoueden den schreuen wy ordelende. dat se sik vnthouden van den affgoderen ende van den gheofferden. ende van den blode ende van den verstyckden. ende voer der gemeyner vnkupscheyt. doe nam Paulus dese man ende wart geteymget myt en an den anderen dage. ende gink myt en in den tepell en vortkundigede dye veruullinge der dage der geteyninge bys dat offer worde geoffert voer ewer etyken. Ende doe seuen dage waren vnt ender dye ioden dye daer waren van Asya do se en hadde gesien in den tepell: se verwekede alle dat volck ende ropende lachten se de hande an en **O** gy israhelschen manne helpet vns de se is dye mesche dye daer leet alle meschen al lenthaliuē weder dat volck. ende weder dye ee ende dese stat. ende hyper auer heft he in geuort de heden in den tempell. ende heft vneret dese hyllige stad Ende se sagen Trophymum

den ephesier myt enen in der stat. den se meyn den dat en Paulus hadde ingevoert in den tepell ende alle dye stat wart bewegen en wart een toloep des volks En se grepen Paulu ende toghen em vnt den tepell ende tohant worden dye doren besloten Ende als se em sochten toe doden dat wart voertkudigete den tribuner **K** dat is den beuolen was die huede der stat. dat alle iherusalem wart vpwegych. Toe hat na he ridder. ende Centurioens. ende lyp toe. ende se sagen den tribuner ende dye ridders do horden se vp Paulu toe slaen. doe gheuekede sick dye tribuner ende grepe em. ende gheboet em toe binden myt twe keden ende viagede en we he were off wat he hadde gedaen Euer de anderen riepen een ander vnder dye schaer. en doe he niet mochte bekennen de waerheit vorden gerope: he geboet em toe voeren in de toerne. ende doe Paulus was gekomen to de trappen. dat gescheyde dat he wart gedragen van den ridders van gedrenges wegen des volks want dye manichte des volks dye nauolgeden ende repen. neme enwech **K** van den leuel ende doe men en begunde in toe voeren in dye toerne: Paulus sprack toe den tribuner getemet my vchtes wat to spreke to dy. **H**e sprack toe em kanstu nyet greekes bystu niet die egipcyer dye du voer desen daghen heuest den vploop gemaket ende heuest vns gevoert in dye woesteme vper dusent man moedeners. En paulus sprack toe em Ik bin een minsche een iode geboren van tharso cylieie Ende een inwooner der seer bekandest stat Ik bydde dy gestade my toe spreken toe den volke. Ende doe he em dat hadde ghestadet: paulus stuit vp der trappen ende wenckede myt der hant toe den volke. ende een groet styllinge wart gemacke **H**e sprack to en in hebreeschet tungē seggede.

Dat. xxij. Capittel.

Dianne broedere ende vader: horet de rede dye ick wedet gheue toe uw ende doe se hoerden dat he toe en sprak in hebreeschet tunghen: do swegē se well meere. ende hy sprack Ick bin een man een iode geboren van tharso cilicie Euer ick bin ghetogē in deser stat by de vore gamalielis geleert na der warheit der vaderliker ee een nauolger der ee als gy ok alle hude siet. de ick heb nageuolcht desen wech bys tho den dode ende heb gebunden ende in de geruēcknis ghevoret man ende wijff. als my de vorste der prestere gyfft ghetuychnis. ende alle dye olden van welckē ick breue man. ende genck toe den brodere in damasco dat ick se vorede vā dan de geuangē in Iherusalē dat se worden gepymget Ende dat gescheyde doe ick genck ende nekede damasco

in de middage ein ouer groot licht dat vmb
 luchte de my geringe van den hemel. ick wyll
 neder an de erde ende hoerde ein stem seggende
 to my Saule saule warumb veruolgestu my?
 ende ick antworde. O here wye bystu? ende hy
 sprak to my. Ick bin ihesus van nazareth den
 du veruolgest. Verwaer de myt my waren de
 sagen dat licht euer se hoerden niet de stym
 des. de daer myt my sprak ende ick sprak. O
 here wat do ik? ende de here sprak stant vp en
 ga in Damascum ende dar wert dy ghesacht
 van allen dingende du moetst doen. Ende doe
 ick niet en sach voer de klarheyt des lichts.
 ick wat geuoert myt mynen handen van my
 nen mede geselle ende quam in damascum. En
 de ein man Ananias de dar had gued getuch
 nisse der ee van allen ioeden de dar woenden i
 Damasco hy quam to my hy stont ende sprak
 Saule broeder sie my an. ende ick sach en aen
 toe der seluer stont ende hy sprak to my. Dye
 god vnser vedere de hefft dy voer geordemeret
 dattu bekennest sinen wyllen dattu seest de ge
 rechten ende hoerst dye stymme vnt sine mo
 de want du werdes sin sin getuch to allen myn
 schen der dinge de du hefft gesien ende gehoe
 ret. ende nu warumb versumestu dy? stant vp
 ende werde gedoopt ende wassche aff din sun
 de ende roepe an sinen namen. Ende dat ghe
 schach als ick wederkijede in iherusalem ende
 bedede in den tempell dat ick waer verschrick
 in den herbe. haste ende ga snellyken vnt van
 Iherusalem want se werde niet entfangē din
 getuchnisse van my ende ick sprak. O here sy
 seluer weten dat ik se was besluten in den ker
 kener. ende was slande doer dye sinagoge de
 de dar geloeffden an dy ende do dat bloet Ste
 phani dius getuges waer vergaten ick stonde
 oeck dar ende veruyllyghede datinne. ende ik
 hoede de kledere der de en dodeden. en hy sprak
 to my ga want ik sende dy verre to de geslech
 ten. Ende se hoerden en bys to desen woerde.
 ende houen vp ere stimmen seggende neme en
 hin van der erden want dat is niet temelycke
 dat hy leue ende se repen to verdunkelen dye
 stymme pauli. Ende worpen hin er cleder en
 den stoff in de locht. ende dye tribuner hyete
 en inuoren in dye borch ende slan myt geysele
 ende pmighen en dat hy woste vmb wat sake
 se myt em alsoe to wopen ende do se em hadden
 gebonden myt remen. Paulus de sprak to dem
 Centurioen de em to stont. getemet uw to gei
 sejen einen man einen roemer. ende einen vn
 schuldeliken. Ende do dat hoerde de Centurio
 hi nekede toe de tribuner ende verkondyghede
 eme seggende sie wat werdestu doen want de
 se man is ein woensche borgher ende de tribu
 ner nekede sich ende sprak to em. Segghe my

bystu ein woemer? ende hy sprack ia. ende de
 Tribuner antworde. Ick heb myt groten gela
 de dese borgherschop gewonnen. Ende paulus
 sprack. Ick bin ein gebaren borgher to rome.
 Ende de en solden pmighen de scheyden sich to
 hant van em. ende de tribuner vruchtede sich
 do hy hoerde dat hy was ein woensche borger
 ende dar hy en had gebonden. Ende an den ade
 ren daghe wolde hy vliteliken weren vnt wat
 saken hy worde ouersacht van de ioeden ende
 bande en vp ende hyete toe samen komen dye
 prestere ende all de raet ende veruoerde paulu.
 ende stalte en vnder se.

Dat xxij. Capittel.

Un paulus merkede de raet ende sprack.
 O gi broder ik heb gewaudelt myt al
 ler gueder consciencie vor gade bis an
 desen tegenwoordygen dach. Do geuot Ana
 nias de vorste der prestere de bystenderen dat
 se slogen paulu voer sinen mont do sprak pau
 lus god dye verslae dy du gewyrtede want
 hebbede allein den schijn der gerechticheyt. en
 niet waraffich. lende du sitrest ende ordelst mi
 na der ee. ende gebudes my to slaen teghen de
 ee. ende de daer stonden spraken vlokestu dem
 ouersten prester gades. ende paulus sprack.
 Brodere ik woste niet dat hi is ein vorste der
 prestere. Want dat is geschreuen. Dye vloke
 den vorsten dius volkes. Euer Paulus woste
 dat ein deyll was saduocer. ende dye anderen
 phariseer. ende riepe vnt in den raet. O gy bro
 dere ende ghy manne van ysrahel. ick bin ein
 phariseer ende ein soene der phariseer ende wer
 de verordelt van der hapinge ende van der vp
 uerstantemisse der doeden ende do hy dat had
 gesacht do wart ein groot twedracht tussche
 den phariseer ende saduocer. ende mannyche
 wart entbonden euer de saduocer spraken. dat
 de verstantemisse der doeden niet en were. noch
 gein engell. noch gein geist. euer de phariseer
 bekinnen se beyde ende dat wart ein groot ghe
 rope ende summyge der phariseen stonden vp
 stridende seggende. Wy vynden gein quaet in
 desen mynschen. war is dat off vyllyche dye
 geyst hefft ghespraeken to em off dye engell?
 Ende do ein groete twedracht wart dye tribu
 ner. dye vruchte dat paulus niet en worde toe
 reren van den saduocer. Hy hyete de ryddere
 affstyggen ende en nemen van een myd dell. en
 de inuorderen in de borch. En de ander nacht
 de he qua to em en sprack Paulus wese stede
 war als du hefft betuget va my in iherlm also
 moetst du oek betughe in Roma. en doe dat
 dach wart sumyge vnt de ioeden de samede sich
 en vloende sich seggende. Dat se niet wolden
 noch drinken bis dat se paulu verslogen ende

de man de to samen sweringe hadden ghedaen der waren mer dan verlich dese maekeden sich to den vorsten der prestere ende to den alden ende spraken to en wy hebben gelauet myt ge loeffren dat wy niet wyllen wesoeken etens noch drinkens bys dat wy paulum verlagen hebben darumb ny doet kont de tribuner myt den raede dat hy en veruoere to euw recht of gy yetswat sekens wylt weten van em en wy sin bereit en to verlan eer wen hy sich nekede vor uw Ende do Paulus suster soene had ghe hoert et hemelyke ansege hy qua vn ende gik in de borch ende verkondygede dat paulo en lus riep to em ein vyt de Centurioen en sprak to ein vor desen Jongelinc to den Tribuner want hy hefft em yetswat to verkondyghen de Centurioen nam den Jonghelinc en brach te ein to den Tribuner ende sprack to eme paulus dye gheuanghen bat my dat ick dese Jon ghelinc brechte to dy want hy hefft dy yets wat to segghen Ende de tribuner nam en mit der hant ende ghink ewech myt eme hin ende vragde en Wat is dat du my hest to seggē Ende hy sprak dye ioeden sin ouerkoemen dy to bydden an den dattu moegen voerest paulum v orest in den raet off se wat sekens hebbe to vragen van em euer geloue du en niet wat en lagelegghent meer dan verlich man vyt en de hebben to samen gelafft in geme tijde niet to eren noch to drinken bys dat dat se en ver slagen hebben ny sin se bereyt ende warden di re verhetinghe Dye tribuner de lyet den iunge linck ende verboet em dat hy niemant sechte dat hi eme kont hadde ghedan dese dinghe he repe twe Centurioen ende sprack to en Berey det twehondert rydder dat se gan bys in Cesa team ende seuentich resigers ende twehondert gheleyden v ueters van der derde stonden der nacht ende bereydet dye mule dat gy paulum dar vsetret dat se en voeren ghesont to felice den richter Want hy vrucht dat en vyllychte de ioeden kweghen ende verslogen ende hy dar vyt worde lyden beclaginge off ouerlast Ende schreeff em einen brieff haldende aldus Clau dms Liasas ghebuit sin gruet felici den richter den alre besten manne Desen man beghepen van de ioeden den welken se volna verlagen hadde ouerquam ik ende verloseste en myt mi nen her do ik bekande dat hy was ein comen ende ick wolde weten dye sake dye se em voer worpen ende voerde en in eren raet Ik vande dat hy beklaget wart van den vraghen ere ee euer hy hadde niet darumb hy werdych wera des dodes off de gheuenckenisse Ende do my was kont gedan van den heymeliken lageleg ginghe de se em hadden bereyt Ick sande en to dy ende gheboede den klegghers dat se dat seg

gen by dy dat mede wese ghesunt Dye ridde te deden na den ghebade dat en was gegheue Sy nemen paulum in der nacht ende voete en in antipadridem ende an den anderen daghe verlyeten se dye resiger ende ginghen voort mit em de anderen kijden weder to der herbregē Ende doe se waren komen in Cesarem en had den gegheuen den brieff de richter se stalen oek paulum vor en ende do hy hadde ghelesen den brieff ende hadde geuraget van welker ge ghen hi wete ende hadde bekant dat hy was van Cedia hy sprak so din klegghers koemen so wyll ick dy hoeren ende hy gheboede en toe bewaren in dem richthuse herodis

Dat xliij Capittel

Ande na vijff dagen Ananias dye voe ste der prestere ghink aff myt den alde ende myt Tertullo dem walspreken de welke daer gin ghen to den richter teghen Paulum ende paulus waet aijrt ende Tertul lus bghonde to verclaghen segghende O alre beyste Felix na den wy leuen doer voell vrede s dor dy ende voell dinghe werden gestraffet dor dine voersichicheyt alle tijt ende allenthalue nemen wy dese dinghe in aller danckberheyt dat ick dy euer niet langer en verthe myt wa den so bydde ick dy kortelycke dattu vns hoe rest in dinre guedertieren heyt wy hebben von den desen mynschen einen verghijffighen en de einen de vlope deyt makende alle den ioede in der ghautser werlt ende ein meyster des vp lopes der secten der nazarener dye sich oek he uet geulyret to vnteen den tempell ende desen gheuanghen woldē wy richren nae vnsē Ee Cuet Lysias de tribuner quam ende verlosede en van vnsen handen myt groter ghewalt en byete dim anklaghet komen to dy van den du seluer machst oedelen bekinnen van allen dese dinghen van den wy en beclageden ende dye Joeden lachten to meer wort segghende dese dinck sin also Ende paulus antworde do eme des dye richter gonde to segghen Ick wete dat du byst ein richter gheweset desen ghes slechte van manighen iaere her myt gueden den ghemoede wyll ick ghenoch doen vor my want richter du salst weten dat niet meer dan twelf daghe sin geweest dat ick vpslech to beden in Jherusalem ende se hebben my nye gheuonden in deme tempell dyspurerende mit pemande off vploepe makende der geselschop noch in der sinagoghē noch in der stat se mo ge des niet bewysen van den se my ny ouerleg gen Cuet dat bekinnē ik dy dat ick dyene den vader mynen gade na der secten der cristen de se heite ein kettery ghelouede alle de dinghen

De werkinge des apostelen
 In der nacht ende voete en in antipadridem ende an den anderen daghe verlyeten se dye resiger ende ginghen voort mit em de anderen kijden weder to der herbregē Ende doe se waren komen in Cesarem en hadde gegheuen den brieff de richter se stalen oek paulum vor en ende do hy hadde ghelesen den brieff ende hadde geuraget van welker geghen hi wete ende hadde bekant dat hy was van Cedia hy sprak so din klegghers koemen so wyll ick dy hoeren ende hy gheboede en toe bewaren in dem richthuse herodis

Dat xliij Capittel

Ande na vijff dagen Ananias dye voeste der prestere ghink aff myt den alde ende myt Tertullo dem walspreken de welke daer gin ghen to den richter teghen Paulum ende paulus waet aijrt ende Tertullus bghonde to verclaghen segghende O alre beyste Felix na den wy leuen doer voell vrede s dor dy ende voell dinghe werden gestraffet dor dine voersichicheyt alle tijt ende allenthalue nemen wy dese dinghe in aller danckberheyt dat ick dy euer niet langer en verthe myt waden so bydde ick dy kortelycke dattu vns hoerest in dinre guedertieren heyt wy hebben von den desen mynschen einen verghijffighen en de einen de vlope deyt makende alle den ioeden in der ghautser werlt ende ein meyster des vplopes der secten der nazarener dye sich oek heuet geulyret to vnteen den tempell ende desen gheuanghen woldē wy richren nae vnsē Cuet Lysias de tribuner quam ende verlosede en van vnsen handen myt groter ghewalt en byete dim anklaghet komen to dy van den du seluer machst oedelen bekinnen van allen dese dinghen van den wy en beclageden ende dye Joeden lachten to meer wort segghende dese dinck sin also Ende paulus antworde do eme des dye richter gonde to segghen Ick wete dat du byst ein richter gheweset desen gheslechte van manighen iaere her myt gueden den ghemoede wyll ick ghenoch doen vor my want richter du salst weten dat niet meer dan twelf daghe sin geweest dat ick vpslech to beden in Jherusalem ende se hebben my nye gheuonden in deme tempell dyspurerende mit pemande off vploepe makende der geselschop noch in der sinagoghē noch in der stat se mo ge des niet bewysen van den se my ny ouerleggen Cuet dat bekinnē ik dy dat ick dyene den vader mynen gade na der secten der cristen de se heite ein kettery ghelouede alle de dinghen

De werckinge der apostolen

de dat sin geschreuen in der ee. ende in de propheten. ende ick hebbe de hapinge in gade die oeck de selue verheyden ende thoekomende vpuerstantemisse der gerechten ende der boesen. Ende ick selue oeuē my to allen tiden in desen. dat ick sonder myshapen hebben ein consciencie to gade ende to den mynschen. Want nae menighen iaren quam ick to doen almyssen. vnder myn volk ende offer ende geloeuēde i de se my vonden ghereimighet in de tempell. niet myt den schaten noch myt den vploepe. Ende se gæpen my en wæpē ende spraken neme ewech vnsen viant. **Euer summyghe Joedē van Asia** dye dar nu behoret to sin by dy. ende to besculdygen off se yet swat hebben teghen mi off de se selue. **de hie teghenwordyck sin.** spreken off se yet swat vonden hebben in my. so ik hie sta in der stede des gherichtes dan allein van der einre stimme myt der ick tepe stande vnder en. want huide werd ick verordelt van uw vāder vpuerstandinghe der doedē. en felix dye hieldē se vp **verlenghende de sentencie.** Twe tēde sekerlyck van desen weghe. **der waerh.** ende sprach wen **lyfias tribuner** komt hie af so wyll ick uw hoeren ende geboede den centurioen to behodende ende to hebben vrede. noch geinen to bewaren van den sinen. dat em dyes nēden ende na summygen dagen **Felix** de quā myt **drusilla** sinre huiftrouwen de dar was ein ioedynne ende riep paulum ende hoerden van em den gheloeuē de dat is in ihesum cristum. Ende do hy dysputerde van der gerechticheit ende van der kuischeit ende van den toekomēde ordell. **Felix** antworde verschrickende. wat heylt dy nu ga want ick wyll dy waell roepen wanneer dat tit is ende hy hapede dat paulus eme oek worde geuen gelt ende darumb riep hy em steder wys ende spraeck myt em. en doe twe iaer waeren veruult **Felix** entfinck eimen nauolger **pontium festum** ende felix dye woldē danck verdynen van den ioeden. dat hi wēder eyschede paulum in de geuenkemisse

Dat xxv. Capittel.

Darumb do festus nu was komen in de lantschop **van iudeen.** hy ginck vp na dren dagen van **Cesaren** in ihelm ende de vorsten der prestere ende dye ouersten der ioeden gingen to em tegen paulum. en bedē en en ende hyschen gracie te ghen en. dat hy en hpete voerē in iherusalem en se makeden em heymelyk verbontemisse dat se en versloghen an den wege. **Euer festus** dye atworde dat paulus solde behaldē werdē in cesara. wāt hi woldē balde him ewech scheyden en darumb sprach

hy de welcke vndet uw mechtich sin dye stighen oek mede aff ende wat dan lasters in desen man is datinne beclagen se em. en hy was vnder en niet meer dan acht daghe off teyn. ende toech aff in cesaram ende an den anderen dage sat hy an den gerichtē ende hpete verwoeren **Paulum** ende do hy was voergeruoert die ioē de dat waren van iherusalem vmbstondē en en wroleden em maninge sware saeke de se niet mochten bewysen. **Euer paulus** dye gaff rede want ick niet gesundyget heb noch tegē de ee der ioeden noch tegen dem tempell noch tegen de keyser ende festus de woldē den ioedē gracie don. hy antworde ende sprack to paulo woltu vpslygen to iherusalem ende dar werdē geordelt vor my van desen dingen. en paulus sprack ick sta vor de gericht stoell des keisers dat behoert my werdē geordelt. **Ik** heb niet geschadet den ioeden als du dat bet heffst bekāt wāt off ick heb geschadet off yet heb ghedan dat dat is werdych des dodes so wyll ick niet wederspreken to steruen off euer gheim der dy ge is dye sy my beschuldigen. off besegghen van my so en mach geinre my en gheuen. **Ik** beroepe my an den keyser. **Do** sprach festus mit den rade ende antworde du heffst geappellert to de keyser. **To** den keyser saltu gaen. **En** do summyge dage waren verganghen **Agrippa** de koenynck en de **Bernice** de stegen aff to **Cesaram** to festum ende do se dar bleuen manngē dach festus de verkondygedē de koenynck seggende ein geuangen man is ghelaten van **Felice** vmb wes wyllen ik als was to iherusalem. gingen to my de vorsten der prestere ende de alde der ioeden ende eyschede de verdoememisse tegen en. **Toe** de antworde ick. dat ys niet gewoenlyck den **Romerē** to gheuen einē mynschen. eer dat dye dye dar wēt beclaget heb teghenwordyck sin aenklegher. Ende nēme stat sich to weren. ende aff to wassen de sūde de em werdē vorgeworpen. **Darumb** dese waren hie gesament aen den anderen daeghe sat ick to gerychte an alles vortē. ende gheboet de mannen vor to voeren. Ende de klegers de daer stonden brachten gheim saeke vor. dat ick vyt quaet trecken mochte. euer se hadden summyge vrage teghen en van eert iodescher geystelycheit. ende van einē doedē ihesus den **Paulus** waerlike verkondygedē dat hi leuede en do ick twiuelde van deser vrage do sprach ik off hi woldē gan to ihelm. en dat werdē geordelt van desen dygen ende do paulus appellert de dat hy word behaldē to der werkimnynghe des keisers. **Ik** liete en be wāt bys dat ick en sande tho den keyser. Ende **Agrippa** spraeck toe festum. **Ik** woldē oek hoeren desen mynschen. **Festus** sprach mo gē werde stu en hoē

alleine dy sonde oek alle dyemy huide horē dat se also werde als ik bin vut gescheyden deser geuenckenisse - ende dye konynk stont vpon en de richter ende bermice ende de by en stonde ende do se sich scheyden se spraken to ein ander seggende want dese mynsche hefft niet gedan darumb hy werdych sy des do des off der bedē Ende agrippa sprak to festum - dese mynsche mocht werde gelaten - hed hi sich niet betopen an den keyser

Dat xxvij. Capittel

Ende do dat was geordelt dat hi sold schepen in ytalien ende paulum werde geleuert myt de anderē geuangen den Centurioen ser keyselycker schaar myt name Julio Wy stegen vp in ein schepe dat vut der stad adrumen was dat dat begonde to schepē na de stede Asia en Aistarcus de tessaloniē vut macedoniē de bleff by vns * de anderen ginge vut ein ygelyck in sine stad. Iende aen den andē en dage quamē wy to sidonem ende Julitrac tierde paulum eerliken ende lyete en gan to de vrunden ende dede sinte acht hebben - ende dar na als wy weder to schepe gingen wy schepe den weder to Cypere - darumb dat dye winde waren weder woedych - ende dye scheppeden doer dat mer alicie ende Pamphilie ende quamen to der stad listra dye dat is em deyll lie - ende dar vant de Centurio ein schyp van Alexandria dat dat wolde schepen in ytalien - ende hy ouersat vns in dat schyp ende do wy had de geschypt maningen dach spade - ende nauwe warē komen teghen gwydum - do vns dye wint regen was wy schepeden tho Creten by Salmonem - en do wy nauwe daer him geschepeden do quamen wy to einre stad bompot? daer by lach de stad thalassa - ende do voell tides was vergangen ende vperstont was niet seker dye schepinge darumb dat se lange ghe uast hadde Paulus dye troestede se seggende Gy manne ik sie dat dye schepinge begint to sin myt groeten perikell - en schade niet alle ne des lastes en des schepes sonder oek vnser sielen - euer dye Centurio ghelouede meer dem schepman ende den sturer dan den dingen dye dar waren gesacht van paulo ende do dat gei bequeem haupnge en was to winteren vyl fa te vp to schepen van dā - off se in eingherwys him mochtē komen to wintere to phemien - to der hauinge Creten de dar sin na den weisten winde sonder als dar wayde de suden wint doe meynden se to halde ere vpsat en als se affschepede van Alon do vut se him in Creta ende na klemre tit quam de stoemende wint des mers de dar heyt de noert oesten wint ende doe dat wart begrepen ende niet mocht werde gesturt

in de winde do wart dat schyp gegeuen de wy de en wy worde vā en geuort en worde geiagt in ein insule de dar is hehepte cana en mochte nauw behalde dat schyp ende do dat ward vpggebracht wy gebructe hulp en vmb dede dat schyp * dat is wy visten dat schyp tegē de stam des mers. vruchtende dat se niet vye le in perikell des mers en als sich verhoeff dye grote storm des mers tegen vns deden se einē worp des anderē dages en an de derde daeghe worpen se vut all dat gene dat to de schepe ge hoerde myt een handē en do vns niet verschei doe vele dage son noch sternē en sich de storm grot verhoeff en nu vperstont wart ewech genome de hapinge all vns heyls en do voel vastens was geweest do stont paulus vp in den myddell ere ende sprak Gy manne hedt ghy my gehoort so en hedde wy vut en gan van Cre te noch geuallē in dese last noch schade - en nu rade ick uw weselet guets moets want gem sie le en wert vrelaete van vns sonder dat schyp wāt de engel gaets des ick bin en de ik dyene de was by my in deser nacht seggēde - Paule niet vruchte dy wāt du moest stan vor de keyser en siet got hefft dy gegeuen all de dar schip pē myt dy - darumb gy manne weselet guets modes wāt ik geloue mynē gade dat dat geschie als my is gesacht wy more komen in ein insul Eū dar na als de xiiij. nacht quā wy schepede in dat mer geheite adria en vmb de midnacht do ducht de schypplude en verschein ein laseop se nemē dat loet en vōde xx. schrede en van dā sonderde se sich ewemich - en vōde xv. schrede en se vruchtē dat wi yet velen in de selharpe stemige stede Gy worpē vper ankerē vut de schepe ende begherde dat dat dach worde - euer de schepplude begherden to vlyen van den schepe in dat klein schepken - do se hadde gelade dat klein schepken in dat mer vnder der meynyngen als vingen se an vit to laten de anker vā vortē deell des schypps Paulus sprak to den Centurioen ende to de ridders dat en sy dā dat dese in de schepe bliuent gy moget niet werde behalde behalde doe hyeuwen aff de ridder de sele des schyppkens ende lyete et vallen in dat meer - ende do dat renck an licht to werde Paulus de bat se all dat se nemen de spise seggēde - hude hebt gy gebeydet xiiij. daghe vastēde - en hebt wemich getē Darumb ik byd uw dat gy nemet de spise vmb uw behalefamycheyt wāt gem haer en vergeyt van vren hocuede Ende doe hy dyt hadde ghesacht - hey nam broet ende ghebenedyede dat in deme aenghesichte er re alre - ende doe hy dat hadde ghebroeken - hy renck aen toe eren - ende se woorden alle getroostet ende entfenghen dat eren - Ende wy alle de in den schepe waren waren - ij - hondert en

paulo ende summygen gelouede niet ende doe se malkanderē niet consentierde se scheyde sich
En paulus sprach ein word. want wael hefft gesproken de hylige geyst dor ysayam de propheten to vnsen weder segghende gae to desen volk seggende to en gy werdet hoeren myt den oren ende werdet niet verstan. ende siende werdet gy sien ende werdet niet vernemende wāt dat herte des volks is verharret ende hoerde swaerlicken myt den oren. en beslofe ere oge dat se vyllycht niet sien myt den ogen en hoere myt den oren ende vernemen myt den herten ende werden bokeret ende ick make se gesont. Darumb uw sy kont gedaen dat dese heylsam heit gaets is gesant den heiden ende se werden hoeren. Ende do hy dyt had gesproken voell ioden veruolgeden sich der rede. lende ginghen vut van eme ende hadden voell vrighen vnder en. En paul? bleff twe gantse iaer. to rome. I in sinre herbregeen ende vntfinck alle de dar in gingen to eme ende dysputierden myt de iode ende myt den greken ende predykedē ende lerde de dinge de dar sin van de heren ihesu xpo. myt aller betrouwinghe sonder verbedinghe.
En einde hefft dat boek der werkinghe der iij. Apostolen. Ende heuet aen dye wrede in de Eppstolen der regulen.

Dat is met allulke ordeneringe der seue Eppstole de welke dar heytē Canonice Eppstole de daer volkomen verstaent ende nauolghent den rechten ghelouen als men se beschreuen vint in den latinschen boeken want petrus an der tale der twelf Apostolen dye erste is. Also sin oock in der ordeneringer eppstell dye sine de erste. ende also wy vorlanghen tiden de ewangelisten hebben corrigert nae der waerheit. Also hebben wy oock gegeuen desen eppstolen myt der hulpe gades synen egentlycken rechten oorden. Ende de eyrst vnder is ein eppstell Jacobi. Petri twe Johānis der ende tude ein. ende also se van en geordniert ende geschreuen sin also sin se oock vutghelacht getrouwelycken in latinscher sprake van de vutleggers dat se gein twiuelinge den leseren en maken noch dat sich de manichuol diech s rede sich selue beuecht en besonder an d stad dat wy beschreuen vinden in der ester eppstolen Johannis van der enicheyt der hyligē driuoldycheit in de wy oock vint dat voell getret sin van der waerheit des ghelouen dor de vutrouwe ouerfeters. aen dren sunderlycke worden. dat is des waters. des blodē en des geystes de se gesat hebben in erre ouerfettinge ende achter late de getuchnisse des vaders des soens. ende des hyligen geystes. In welke getuchnisse dye cristen geloue wert alre meyst ge en ein substancie der gotheit des vaders. des

soens ende des hyligen geysts bewysset wert. **E**uer wo voell ein van ein ander drecht de ouerfettinge der anderen van vnsen ouerfettinghe in den anderen eppstolen beuele ick der kloecheyt des lesers. euer du in vrouwe xpi. eusto echum so du van my stederwys vraghest dye waerheit der schrifft du geuest myn als werden geschoeret van den tanden der mider. dye welke segghen dat ik bin ein vallscher ende ey verstueter der hylighen schrifft euer ik vruchte niet einen sulken werke. den mid myner haeters noch de waerheit der hylighen schrifft wil ick verleggen den begerende. **Dye wrede**

Iacobus de Apostell. vnderwysset dye hylighe klerckschop van der ouinhye der hemelschen ghebden ende van der regule der cristelycken behudinghe. ende van den maiestaet den vnouerwinlycken ghedult. van der apenbaringhe mannygher dinghe. en van der logen des meysters. **Ca. i.**

Iacobus om knecht gades ende vnses heren ihu xpi. de sendet dat heyl der twelf gheslechte den dye dar sin in der versprey dige. dat is bue de ioet sche lande. Imyn broeders acht. **to verkynghen** dye hemelsche vroude als ghy vallet in mannygerleye bekoringhe. werende dat dye versokinghe uwes ghelouen werkz de gedult. **E**uer de gedult heb ein volkomen werke dat gy sit gans ende volkomen in gheinen gebrekelyk bederff. euer en vut uw der wijs b. dye essche van gade de welke dar ghyfft allen oueruoedych ende niet en verwyttet dat ende se fall ein werde gegeuen. **E**uer gy sult eysche in der gelouen met twiuelende. de euer twiuel let dye is gelyck der vloet des mers dye daer weert bewegen en vorgedragen van de winde. **Darumb** dye mynsche achte niet dat hy vnt fa potswat van ghade want dye m a van dub beldē sinne is vntede in allen sinen weg hen. **E**uer dye oetmodige broder fall glorie in sinre verheuinge euer de rike in sinre oetmodyck wāt hy fall vergā als de blome des hoys. soe de son is vpgegāge myt hyrtē en hefft dor ge make dat haeye en sin bloem velt aff ende dye gheerde ere gestalt verdarff also verduet ok de rike in sinen wegen. **Selich** is dye man dye daer lydet dye bekoringe. want so hy weert v socht hi vntfengz de kwen des leuens de got hefft gelauet de dye en lieff hebben. **Emiger** segge so hy werde bekoert dat hi werde bekaert van gade. want god en is niet ein versueker der quaden want hy bekaert niemant euer ey pgelyck werd bekaert van sinre eygen begetlicheit aff getagen ende gereysset. dat na soe dye begetlycheit vntfanget. se gheberet dye sinde